

Oslo kommune
Byrådsavdeling for kultur, idrett og frivillighet

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Dato: 12.04.2019

Deres ref:

Vår ref (saksnr):
201902858-1

Saksbeh:
Vibeke Woldseth, 93839074

Arkivkode:

STRATEGI FOR SCENEKUNSTFELTET – INNSPILL FRA OSLO KOMMUNE

Oslo kommune v/ Byrådsavdeling for kultur, idrett og frivillighet viser til Kulturdepartementets arbeid med en strategi for scenekunstheltet.

Fylkeskommunene er i e-post 05.03.2019 fra departementet invitert til å komme med innspill til arbeidet. Fristen er satt til 12.04.2019 (før påske).

Departementet ønsker eventuelle innspill til:

- Hva som bidrar til å fremme produksjon og formidling i scenekunstheltet.
- Eksempler på vellykkede prosjekter eller tiltak som har fremmet nye typer samarbeid og økt visning av scenekunst.
- Hvilke strukturelle utfordringer finnes på scenekunstheltet og hvilke tiltak som må til for at utfordringene kan løses.
- Hvordan er det ønskelig at scenekunstheltet ser ut om 5 til 10 år.

Oslo kommunes innspill

Oslo er landets mest folkerike kommune med 680 000 innbyggere pr 4. kvartal 2018. Mangfoldet er stort. Oslo har videre en høy konsentrasjon av kunstnere, både utøvende, etablerte og uetablerte. Byen er i tillegg vertskap for en rekke viktige større og mindre kunst- og kulturinstitusjoner innenfor scenekunstheltet og også for kunstnere som bor utenfor Oslo, men som vil fremvise scenekunst på scener her.

Oslo har med dette et stort ansvar for å lage en god infrastruktur i byen som tilrettelegger for kunstneres utøvelse, samt for publikum. Kommunen kan imidlertid ikke klare denne oppgaven uten at også staten er med og bidrar. Samhandling mellom stat og kommune for å få dette til er derfor viktig.

1. Hva som bidrar til å fremme produksjon og formidling i scenekunstheltet

Tilskudd til kulturhus

For å få fremmet produksjon og formidling av scenekunst, er lokaler som egner seg til dette helt essensielt. Tilgjengelighet til lokaler er en del av den grunnleggende infrastrukturen byen må ha for utvikling av scenekunstheltet. Dette gjelder både lokaler for produksjon, øving og utprøving av scenekunst, samt lokaler for fremvisning. Oslo kommune har noen lokaler som egner seg til bl.a. produksjon og øving og som leies ut subsidiert, men dette er langt fra nok til å dekke behovet.

I byrådssak 252/17 *Oslo kommunes strategi – scenekunst for barn og unge*, ble mangel på slike lokaler utenfor institusjonsteatrene oppgitt å være en av de viktigste utfordringene av utøverne. Ett av tiltakene i strategien var derfor støtte til etablering av en eller flere faste scener til bruk for scenekunst for barn og unge.

I løpet av de senere årene har imidlertid avsetningen fra spillemidler til tilskuddsordningen for kulturhus blitt redusert. I Oslo har dette særlig gått ut over støtten til små og mellomstore kulturarenaer. Oslo kommune ser det som viktig at avsetning til ordningen økes betydelig for å møte behovet for egnede og fleksible scenekunstarenaer.

Tilskuddsordninger

Statlige tilskuddsordninger til produksjon og formidling av scenekunst er et viktig bidrag til utvikling av scenekunstheltet. Oslo kommune har egne tilskuddsordninger, men disse kan ikke dekke behovet alene. Oslo har den største konsentrasjonen av kunstnere i landet. I tillegg er Oslo arbeidsmarked for kunstnere fra hele Østlandsområdet. For at potensialet for scenekunst skal kunne utvikles og formidles, er det behov for statlige tilskuddsordninger som gjør dette mulig.

Samarbeid mellom kommunen og nasjonale institusjoner

Oslo kommune er vertskap for flere store nasjonale institusjoner innen scenekunstheltet. Kommunens erfaring er at det generelt legges liten vekt på om, og hvordan, disse institusjonene kan ta lokalt og regionalt ansvar gjennom samarbeid med kommunen og kommunens egne institusjoner. Dersom det lages tiltak for å styrke samhandling, har dette et potensiale til å fremme både produksjon og formidling på scenekunstheltet. Et nylig eksempel på et slikt samarbeid er Rommen scene i Groruddalen der Det Norske Teatret har inngått avtale med bydelen om å benytte scenen for bl.a. sette opp forestillinger.

2. Eksempler på vellykkede prosjekter eller tiltak som har fremmet nye typer samarbeid og økt visning av scenekunst

Oslo kommune vil her vise til eksemplet om Rommen scene i Groruddalen der et institusjonsteater som mottar tilskudd fra staten nå setter opp forestillinger på en lokal scene eiet av kommunen. I tillegg kan det vises til opprettelsen av Vega Scene, samt prosjektet Kloden. Både staten og Oslo kommune har bidratt med tilskudd til disse to prosjektene.

Den kulturelle skolesekken og Den kulturelle spaserstokken kan videre nevnes som vellykkede tiltak basert på samarbeid mellom aktører, stat og kommune.

3. Hvilke strukturelle utfordringer finnes på scenekunstheltet og hvilke tiltak som må til for at utfordringene kan løses

Oslo kommune mener den største strukturelle utfordringen på feltet omhandler egnede lokaler. Det vises til det som fremgår under punkt 1 om dette.

4. Hvordan er det ønskelig at scenekunstheltet ser ut om 5 til 10 år

Oslo kommune ønsker at infrastrukturen for scenekunsten om 5 til 10 år er bedre slik at enda mer profesjonell scenekunst blir tilgjengelig for folk flest. Kommunen er spesielt opptatt av at barn og unge får økt tilgang til scenekunst. I tillegg er vi opptatt av at enkelte grupper i dag er underrepresentert både blant kunstnere og blant publikum. Det er ønskelig at alle sider av scenekunstheltet om 5 til 10 år i større grad representerer mangfoldet i befolkningen.

Til departementets orientering følger en kopi av byrådssak 252/17 *Oslo kommunes strategi – scenekunst for barn og unge*. Her fremgår både utfordringer og mål og tiltak. I tillegg følger en kopi av byrådssak 18/19 *Kunstbyen – Oslo kommunes kunstplan*. Sistnevnte plan er under behandling i bystyret.

Med hilsen

Elisabeth Storaas Heggen
kommunaldirektør

Ulla Bjørnsjø
fung. seksjonssjef

Godkjent elektronisk

Vedlegg: 1. Kunstbyen - Oslo kommunes kunstplan
2. Oslo kommunes strategi - scenekunst for barn og unge

Kopi: Kulturetaten

KUNSTBYEN - OSLO KOMMUNES KUNSTPLAN

Sammendrag:

Som det framgår av «Plattform for byrådssamarbeid 2015 – 2019», har byrådet store ambisjoner for kunst- og kulturpolitikken i Oslo. Et sentralt mål er at flest mulig skal få utøve og oppleve kunst og kultur, uavhengig av økonomi, bosted og alder. Videre vektlegges kulturell infrastruktur, en aktiv utsmykkingspolitikk for byens offentlige rom, og at Oslo skal forsterke sin rolle som internasjonal kunstby. Det konkrete arbeidet med en kunstplan for Oslo, følger av et verbalvedtak fattet av bystyret 07.12.2016 om at byrådet skal legge fram en kunstplan for Oslo.

Byrådet legger med dette fram «Kunstbyen – Oslo kommunes kunstplan», som er en helhetlig strategi for kunstfeltet i Oslo. Kunstplanen bygger på kommunens mål og planer, særlig de eksisterende planene på kunst- og kulturfeltet.

Kunstplanen retter seg i hovedsak mot det profesjonelle kunstfeltet, men skal samtidig komme Oslos befolkning og besøkende til gode. Hele Oslo skal styrkes som kunst- og kunstby. Ambisjonene er av både kortsiktig og langsiktig art, ettersom en del av utfordringene på feltet krever løsninger over et lengre tidsperspektiv. Kunsten skal gjøres mer tilgjengelig for innbyggerne i byen og publikum for øvrig, der de ferdes og oppholder seg. Et sentralt mål med kunstplanen er å styrke Oslo som arbeidssted for kunstnere. Videre skal tiltak i kunstplanen legge til rette for at Oslo utvikler sin rolle som internasjonal kunstby, i samspill med kommunens internasjonale arbeid for øvrig.

For å nå målene med kunstplanen foreslår byrådet en rekke ulike tiltak, herunder å opprette en ordning for formidling av kunst til barnehagebarn, kartlegge Oslos kulturelle infrastruktur og vurdere framtidige arealbehov, støtte kunstnerdrevne produksjonsfellesskap, initiere et prøveprosjekt for å ta i bruk utstillingsavtalen ved visningssteder som får tilskudd av Oslo kommune, samt å øke profileringen av Oslo som kunst- og kunstby gjennom styrket samarbeid med turist- og næringslivsaktører.

Byrådet foreslår tre hovedmål for kunstplanen:

1. Kunst skal være tilgjengelig for alle i byen
2. Oslo skal ha gode vilkår for kunstproduksjon og visningssteder
3. Oslo skal utvikles som internasjonal kunstby med lokal forankring

Saksfremstilling:

Bakgrunn og formål

Byrådserklæringen og bystyrets vedtak

Byrådserklæringen angir byrådets ambisjoner for kunst- og kulturfeltet i Oslo:

Som hovedstad og vertsby for mange av Norges kunstnere, har Oslo et særlig ansvar for norsk kunst og kulturliv. Oslo har også alle forutsetninger for å forsterke sin rolle som internasjonal kulturby. Et godt utviklet kulturliv gir folk trivsel og livsglede. I Oslo skal flest mulig få utøve og oppleve kunst og kultur, uavhengig av økonomi, bosted og alder.

Kunst og kultur i det offentlige rom og der folk bor, skal styrkes sammen med byens øvrige kulturelle infrastruktur. Barn og unge trenger arenaer for kreativ og kunstnerisk utfoldelse. Byrådet ønsker økt satsning på kultur for barn og unge.

Kunst har i seg selv egenverdi, men skaper også arbeidsplasser. Byrådet vil legge til rette for mer kulturbasert næringsutvikling [...].

Byrådserklæringen vektlegger *kulturell infrastruktur* gjennom en økt satsing på tilrettelagte verksteder, atelier og øvingslokaler. Satsingen skal blant annet skje ved å sikre at offentlige lokaler og arealer er tilgjengelige for kulturaktivitet, øving, festivaler og konserter over hele byen, å tilrettelegge for rimelige lokaler for profesjonelle kunstnere, gjennom en aktiv utsmyningspolitikk for byens parker og offentlige rom og fullføring av nytt Munchmuseum. Ifølge erklæringen vil byrådet også åpne for bruk av offentlige rom til kunst- og kulturprosjekter i både organiserte og uorganiserte former, og aktivt bruke midlertidighet som et verktøy i byutviklingen. En nærmere definisjon av kulturell infrastruktur følger på s. 4 i kunstplanen.

Bystyret fattet 07.12.2016 et verbalvedtak om at byrådet skal legge fram en kunstplan for Oslo:

K55 (V28) Etablering av flere atelier i Oslo

Byrådet bes legge fram en Kunstplan for Oslo, som omhandler infrastruktur, arbeidsplasser og visningsmuligheter for kunst. Planen bør inneholde vurderinger av samspillet mellom statlige, kommunale, private og ikke-kommersielle aktører innenfor kunstfeltet. Planen skal inneholde anbefalinger for hvordan Oslo videreutvikles som internasjonal kunstby med lokal forankring.

Byrådets ambisjoner med kunstplanen

Kunst introduserer oss for alternative virkelighetsoppfatninger og betraktninger, og bidrar på den måten til å utvide vår forståelse av verden og menneskene. Kunst er demokratifremmende fordi den bidrar til meningsutveksling, debatt og dialog og utvider rommet for ytringer.

Kunsten oppleves ikke bare i galleriet eller teatret, den er konstant til stede i våre liv. Fra byens arkitektoniske og visuelle utforming til musikken vi hører på, klærne vi går med og produktene vi bruker. Det å skape og utfolde seg er også en viktig del av kunsten.

Kombinasjonen av kunst som både kunnskap og aktivitet, innebærer at kunst blant annet kan brukes i opplæringsøyemed, som helsefremmende aktivitet, for å skape økt liv i byens gater eller merverdi i dagens kunnskapsøkonomi. Men kunst har også en verdi i seg selv.

Kunsten skal gjøres mer tilgjengelig for innbyggerne i byen og publikum for øvrig der de ferdes og oppholder seg, for eksempel på skoler, i barnehager og offentlige kontorbygg, på T-banestasjoner og torg. Oslos kunstpublikum er mangfoldig, og kunsten skal speile dette mangfoldet og være for alle – barn, unge, voksne og eldre uansett bakgrunn og bosted i byen, det profesjonelle feltet og tilreisende fra utlandet og andre deler av Norge. Tiltak i kunstplanen vil bidra til å styrke kunstformidlingen for å øke interessen for, kunnskapen om og forståelsen av kunst. Gevinsten er et rikt kunst- og kulturtilbud som kommer hele befolkningen til gode.

Et sentralt mål med kunstplanen er å styrke Oslo som arbeidssted for kunstnere. Planen beskriver kunstfeltets status knyttet til infrastruktur, arbeidsplasser og visningsmuligheter. Arbeidet med å utforme en bærekraftig kunstpolitikk og styrke kunstnernes muligheter for å arbeide i Oslo, må bygge på en tydelig forståelse av kunstnernes forutsetninger og

utfordringer. I tråd med bystyrets vedtak er det særlig et mål å tilrettelegge for produksjonslokaler.

I løpet av de siste ti årene er det gjennomført betydelige investeringer i kulturbygg i Oslo, noe som har gitt Oslo økt internasjonal oppmerksomhet som kunst- og kulturby. I 2020 vil Munchmuseet, Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design og Deichman bibliotek flytte inn i nye bygninger i Oslo sentrum. Disse satsningene vil være med på å sette Oslo på det internasjonale kunstkartet og skape økt interesse for Oslo som kunst- og kulturby.

Kunstplanen skal legge til rette for at Oslo styrker sin rolle som internasjonal kunstby, i samspill med kommunens internasjonale arbeid for øvrig. Det er et mål å tydeliggjøre Oslo kommunes rolle og ansvar i forhold til staten og øvrige aktører.

Som landets hovedstad huser Oslo store kommunale, nasjonale og privateide visningssteder, sammen med mange mellomstore og små visningssteder med ulike driftsformer. En rekke store utdanningsinstitusjoner innenfor kunstfeltet befinner seg også i Oslo. Det er samspillet mellom de store, offentlige og private kunst- og kulturinstitusjonene, de mindre, selvstendige visningsstedene og galleriene, academia og kunstnerne selv, som gjør Oslo til en unik kunstby.

Definisjoner og avgrensning

I Norsk kulturråds Strategiplan for 2011–2014 defineres det visuelle kunstfeltet på følgende måte, noe som synliggjør bredden og mangfoldet det rommer:

Dagens kunstfelt omfatter maleri, fotografi, kunsthåndverk, tegning, grafikk, skulptur, video/film/dokumentar, installasjoner, stedsspesifikke- og relasjonelle uttrykk, lydkunst, performance, nettkunst, streetart, grafitti, tegneserier, artists' books, bruk av uterom og offentlige rom m.m. Kunsten kan være gjenstandsbasert, men like gjerne ta form av handlinger, hendelser og situasjoner. Kunstfeltet karakteriseres også av den sentrale rollen diskusjon og kunnskapsproduksjon spiller, både som egen kunstpraksis, men også i form av seminarer, og publikasjoner.

Flere forhold taler for at planen ikke avgrenses til kun det visuelle kunstfeltet. Ikke minst gjelder dette byrådets ambisjoner, som ikke skiller på ulike kunstformer. Videre er behovet for produksjons- og formidlingslokaler ikke begrenset til det visuelle feltet, og kommunens virkemidler retter seg mot hele spekteret innenfor kunstfeltet. Stipendordningene gjelder for alle kunstformer, og kunstnere, kulturaktører, organisasjoner, institusjoner og virksomheter innenfor kunst- og kulturfeltet kan søke om driftstilskudd. Kommunens egne produksjonslokaler kan brukes til produksjon av billedkunst, videokunst, tredimensjonale kunstformer, musikk, dans, brukskunst, kunsthåndverk og drama.

Med Oslo kommunes eksisterende virkemiddelapparat som utgangspunkt, vil et mål med planen være å finne løsninger som kan møte behovene i større grad enn i dag. Eventuelle endringer i virkemiddelapparatet kan komme flere felt til gode, for eksempel i form av flere produksjonslokaler. Planen vil samtidig *vektlegge* det visuelle kunstfeltet både på mål- og tiltaksnivå, ettersom planen dokumenterer et omfattende behov for tiltak for denne kunstnergruppen.

Kunstens kretsløp består av produksjon, distribusjon, formidling, resepsjon (kunstkritikk og fagdiskurs) og forvaltning. Disse leddene står i et gjensidig avhengighetsforhold til hverandre.

Kunsten må videre sikres en *kulturell infrastruktur* å virke innenfor. Byrådet la i juni 2018 fram forslag til ny kommuneplan. Her understrekes viktigheten av kulturformål i byutviklingen. Ifølge planen skal det sikres arealer til kultur og allmennnyttige formål i alle utviklingsområder. Den juridisk bindende arealdelen til Kommuneplanen 2015, som fortsatt er gjeldende, fastslår at kulturell infrastruktur skal vurderes og sikres i utviklingsområder,

samt større boligområder med krav til reguleringsplan, før utbygging kan skje. Den kulturelle infrastrukturen består av tre ulike, men gjensidig påvirkende deler:

Fysisk infrastruktur: Arenaer, bygg og lokaler som brukes alene eller i tilknytning til andre formål, for å formidle, produsere eller på andre måter å arbeide med dans, musikk, billedkunst og øvrige former for kunstneriske uttrykk. Eksempler på produksjonslokaler er teaterverksteder, atelierer, øvingslokaler for musikk og dansestudioer. Eksempler på formidlingslokaler er bibliotek, kulturstasjoner, gallerier, konsertscener, teatre og fritidsklubber. Bygg og lokaler som huser interesseorganisasjoner regnes også som en del av den fysiske infrastrukturen.

Digital infrastruktur: Digitale programmer og systemer som muliggjør produksjon, formidling og utadrettet profilering av kunst.

Immateriell infrastruktur: Plattformen, modeller og fora for samarbeid, kritikk, forskning og andre former for fagutvikling, eksempelvis tverrfaglige arbeidsgrupper for kunst og byutvikling, seminarer og fagsymposier.

Kunstplanen vil omfatte tiltak knyttet til samtlige former for kulturell infrastruktur.

Innspill fra kunstfeltet

Kunstfeltet har tatt til orde for en helhetlig plan for kunst og etterlyst en politikk for en aktiv kunstscene. Innspill fra feltet har vært helt sentrale for arbeidet med planen. I den innledende fasen ble det i november 2017 avholdt et dialogmøte med inviterte deltakere. Her deltok representanter fra 12 ulike aktører og organisasjoner innenfor det visuelle feltet. Videre ble det avholdt et åpent innspillmøte i februar 2018, som også ble strømmet. Her deltok ca. 150 personer, hvorav det totalt kom 38 muntlige innspill fra scenen og salen. Byrådet inviterte i tillegg alle som ønsket til å komme med skriftlige innspill, og har mottatt 41 innspill. De sentrale rådene har også vært invitert til innspillmøte. Et sammendrag av innspillene følger som vedlegg 1.

Kommunens eksisterende tilbud og ordninger

I det følgende gis en kort redegjørelse for kommunens viktigste satsninger og tiltak på kunstfeltet.

Oslo kommunes kunstsamlinger

Oslo kommune har en rekke kunstsamlinger. Munchmuseet har siden 2010 vært en egen etat i Oslo kommune og forvalter Munchsamlingen, Stenersensamlingen og Amaldus Nielsens og Ludvig Orning Ravensbergs malerisamling for kommunen. Munchsamlingen består av mer enn halvparten av Munchs malerier og de aller fleste av hans grafiske motiver. Vigelandmuseet er en del av Kulturetaten og forvalter arven etter Gustav Vigeland (1869-1943). Vigelandsparken er verdens største skulpturpark utført av én enkelt kunstner, med mer enn 200 skulpturer. Kulturetaten har også det overordnede ansvaret for all kunst i Oslo kommune utenfor kommunens museer - en samling som består av ca. 19 000 verk. For mer utfyllende informasjon om Oslo kommunes kunstsamlinger, se vedlegg 2.

Kunstordningen

Oslo bystyre vedtok i 2011 sak 308 *Oslo kommunes strategi for det visuelle kunstfeltet*, der et av hovedtiltakene var omlegging av Oslo kommunes kunstordning. Nye regler for disponering av midler avsatt til Oslo kommunes kunstordning trådte i kraft 1. januar 2013. Kunstordningen har følgende formål:

Kunstordningen skal arbeide for at profesjonell samtidskunst preger og forbedrer Oslo kommunes offentlige bygg og uterom til glede for et allment publikum. Gjennom innkjøp av ferdigprodusert kunst, kunstproduksjon, kunstforvaltning og kunstformidling skal ordningen stimulere til økt interesse for kunst som beriker, engasjerer, skaper refleksjon og bidrar til nye arenaer for kunstopplevelse og samhandling samt sikrer barn og unge tilgang til kunst av høy kvalitet.

Gjennom omleggingen av kunstordningen har investeringene blitt fristilt fra spesifikke byggeprosjekter. I dag settes 0,5 prosent av kommunens totale investeringsbudsjett av til kunstproduksjon i kommunale bygg og uterom. Inntil 15 prosent av den årlige avsetningen kan ifølge regelverket benyttes til administrasjon av ordningen, og til vedlikehold av kunst som ikke inngår i museumssamlingene. Midlene avsettes årlig i budsjettet og inngår i økonomiplanperioden. Dette innebærer en langsiktighet og fleksibilitet som har gjort det enklere å plassere kunsten der det er størst behov for den, for eksempel i byutviklingssammenheng.

Avsetning og prosjekter

I 2018 er avsetningen til kunstordningen 52 millioner kroner. Hoveddelen går til kunstproduksjon gjennom honorarer til kunstnere for kunstprosjekter og konsulentoppdrag, og til innkjøp av kunstneres arbeider. Kunstordningen får tidvis også tilført midler til kunstprosjekter fra andre kilder.

Siden den nye ordningen ble innført, har Oslo kommune gjennomført 93 kunstprosjekter, hvorav 22 temporære. En av strategiene for den nye kunstordningen har i tillegg vært å initiere, igangsette og finansiere en kunstbiennale, Oslobiennalen. Åpning av den første biennalen vil finne sted i mai 2019. Avsetningen til kunstordningen siden 2013 følger i vedlegg 3.

Innkjøp

Til sammen 24 mill. kroner har blitt avsatt til innkjøp siden ordningen ble opprettet i 2013. Her inngår også kunstavgiften til Bildende Kunstneres Hjelpesfond (BKH). Det er kjøpt inn over 230 kunstverk fra et hundretalls ulike kunstnere. Innkjøpene representerer en rekke teknikker og formater fra både unge og etablerte, eldre kunstnere. Avsetningen til innkjøp siden 2013 følger i vedlegg 3.

Kunstordningen er et svært viktig virkemiddel for å synliggjøre den visuelle kunsten i byens offentlige rom, og gir også arbeidsinntekter for kunstnere. Kommunen har gjennom ordningen og over mange år opparbeidet en betydelig kunstsamling. Telemarksforskning har nylig gjennomført en evaluering av ordningen som konkluderer med at kunstordningen som sådan fungerer meget godt, at ordningen har et godt omdømme og at det er gjennomført en rekke vellykkede enkeltprosjekter (Haugsevje m.fl. 2017). Evalueringen har ikke vurdert endringer i avsetningen, men generelt har omleggingen av finansieringen til 0,5 prosent av kommunens samlede investeringsbudsjett, vist seg veldig vellykket. En utfordring som Telemarksforskning påpeker, er at formidlingen knyttet til de enkelte kunstverkene og kunstprosjektene er mangelfull.

Formidling

Formidling av og informasjon om kunstsamlingene er et viktig satsingsområde for Oslo kommune. Utstillingen «Det felles eide» ble vist på Kunstneres Hus i mars-april 2018, og åpnet kommunens samling opp for et nytt og bredere publikum. En utstillingsguide og en bok med litterære tekster ble utgitt i forbindelse med utstillingen. Det arbeides også med et eMuseum – en digital samlingspresentasjon som skal gjøre kunstsamlingen tilgjengelig for et bredt publikum – og et eget nettsted for Oslo kommunes kunstsamling.

Oslobiennalen er del av Oslo kommunes kunstordning og vedtatt av Kunstordningens styre. Første utgave av Oslobiennalen åpner i mai 2019. Gjennomføringen av Oslobiennalen skal utgjøre et viktig bidrag i profileringen av Oslos kunst- og kulturfelt. Biennalen har mål om å nå et stort og bredt publikum og bidra til en nyskapende og mer aktiv formidling av kunstordningen og kunsten som finnes i byens offentlige rom og bygninger. Dette kan skje gjennom initiering og gjennomføring av nye kunstverk, samt presentasjonsformer som åpner for ny forståelse av allerede eksisterende verk. På denne måten søker biennalen å løfte frem kommunens løpende investeringer på kunstfeltet for et lokalt, nasjonalt og internasjonalt publikum. Gjennomføringen av biennalen vil videre kunne skaffe ny innsikt i, og utvikle kunnskap om, kunst i offentlige rom på måter som kan komme hele Oslo kommunes Kunstordning til gode, spesielt med tanke på at den vedtatte strategien som sier at: *Kunstordningen skal iverksette permanente og temporære kunstprosjekter i Oslos offentlige rom.* Den løpende kunnskapsutvekslingen vil fungere på mange nivåer mellom samarbeidspartnere og de involverte institusjonene som bidrar. Oslo vil gjennom biennalen kunne ta en ledende rolle på området kunst i offentlige rom.

Tilskuddsordningene

Oslo kommune har en rekke tilskuddsordninger som skal tilrettelegge for et mangfoldig kunst- og kulturtilbud i byen: løpende tilskudd til kunst- og kulturtiltak, innovasjonsordningen, driftstilskudd og kulturhusmidler. Gjennom ordningene gis det støtte til det visuelle kunstfeltet, musikk, scenekunst, dans og film. Ordningene har derfor stor betydning for hele kulturfeltet i Oslo.

Oslo kommune ga i 2018 tilskudd og avsetninger til profesjonell kunst- og kulturvirksomhet på om lag 238,5 millioner kroner. I dette inngår driftsstøtte, avsetninger til diverse tilskuddsordninger og stipender, priser mv. Fra den løpende tilskuddsordningen gis det eksempelvis støtte til formidling av kunst (utstillinger, konserter, forestillinger mm). Kulturhusmidlene finansieres gjennom nasjonale spillemidler fra Norsk Tipping. Tildelingen fra Kulturdepartementet har imidlertid sunket årlig siden 2013 – fra 11,7 mill. kroner til 4,9 mill. i 2018. For 2018 bevilget bystyret 5,6 mill. i revidert budsjett for å kompensere manglende spillemidler fra staten.

Driftstilskuddsordningen er den største ordningen med en tildelingsramme på 206,7 mill. i 2018 (inkludert tilskudd til Oslo Nye Teater), som blant annet går til drift av ulike visningssteder. Ser man på fordelingen for ulike kunstfelt, var andelen til musikk på 14,9 prosent, scenekunst 52,6 prosent og visuell kunst 3,9 prosent. Av disse tre kunstfeltene er andelen til visuell kunst dermed den klart laveste.

Det pågår en gjennomgang av kommunens tilskuddsordninger for kunst og kultur, som vil behandles i egen byrådssak. For kunstplanens formål er det viktig å påpeke at kunstfeltet har uttrykt et klart ønske om driftstilskudd til kunstnerdrevne produksjons- og visningsrom. For kunstfeltet er driftstilskuddene sentrale for å tilrettelegge og stimulere til videreutvikling, og for at nye kulturaktører kan satse på nye tiltak. Driftsstøtte oppfattes å gi større forutsigbarhet og et mer langsiktig fokus enn de øvrige tilskuddsordningene. Det finnes enkelte eksempler på produksjonsfelleskap som får driftstilskudd i dag, men innenfor nåværende rammer og med en stadig økende søknadsmengde, er det utfordrende å finne rom til alle. Mange nye søkere rapporterer at det er vanskelig å komme inn i ordningen.

For en nærmere beskrivelse av de ulike ordningene, samt oversikt over søknader og tildelinger (sist oppdatert for 2017), se vedlegg 4.

Stipendordningene

Oslo kommune har per i dag seks ulike stipendordninger: diversestipend, etableringsstipend, stipend til unge kunstnertalenter, stipend til internasjonal kunstnerutveksling,

kulturprofilstipend og Munch- og Vigelandstipendet. Gjennom direkte tilskudd til *kunstproduksjon* for enkeltkunstnere, bidrar ordningen til stimulering og utvikling av det frie kunstfeltet. Stipendordningen har vært en prioritert satsning i kommunen, og den totale tildelingsrammen ble besluttet utvidet fra 1,6 mill. i 2017 til 2,2 mill. i 2018.

De seks ulike stipendordningene har sterkt varierende søkertall. Både kulturprofilstipend, stipend til unge kunstnertalenter og stipend til internasjonal kunstnerutveksling har lave søkertall, mens antallet søkere til diversestipend og etableringsstipend er høyt. Dette kan tyde på at enkelte stipendtyper er lite kjent, og at det er behov for evaluering av stipendordningen med tanke på forenkling og reduksjon av antall stipendtyper. En annen faktor er sammensetningen av stipendutvalget. Utvalget er i dag dominert av representanter for store kulturinstitusjoner, mens det frie kunstfeltet i liten grad er representert.

Det visuelle kunstfeltet har i lengre tid vært sterkt dominerende når det gjelder andel søknader til stipendordningen. I 2017 kom 55 prosent av stipendsøknadene fra det visuelle kunstfeltet. Kommunen har tatt grep for å bedre kjennskapen til stipendordningen hos kunstnere innenfor andre kunstfelt. Det er også et mål å formidle tydeligere til feltet at stipendene kan brukes til frikjøp av arbeidstid anvendt til kunstproduksjon. Erfaring viser at mange av søkerne ikke legger inn sin egen arbeidstid i budsjettene.

For oversikt over søknader og tildeling for de ulike stipendordningene (sist oppdatert for 2017), se vedlegg 4.

Kommunens produksjons- og øvingslokaler

Byrådsak 78/06 *Kultureiendommer – prinsipper og retningslinjer for tildeling av lokaler og beregning av husleie* utgjør grunnlaget for regulering av kommunens subsidiering og tildeling av arbeidslokaler til kunstnere. Formålet er å legge til rette for at Oslos kunstnere gis gode arbeids- og rammevilkår, og regelverket skal sikre forutsigbarhet og likebehandling av kunstnere. Eksempler på atelierfellesskap i kommunens eie som forvaltes av Kulturetaten, er Frysja, Tøyen Trafo, Olaf Ryes plass og Kirkeristen. Også andre kommunale etater, foretak og bydeler tilrettelegger for byens kunst- og kulturliv gjennom tilgjengeliggjøring av kommunal eiendomsmasse. Ett eksempel er Maridalsveien 3 som forvaltes av EBY, og som blant annet leies ut til atelierer og formidlingsrom for kunst.

De permanente, subsidierte arbeidslokalene i Kulturetatens portefølje utgjorde ved utgangen av 2017 223 atelierer med 274 brukere (Oslo kommune v/Kulturetaten 2018), eller totalt nærmere 21 000 kvadratmeter. Atelierene leies ut til svært reduserte priser, og kunstnerne betaler i snitt 305 kr per kvm i husleie per år. Ved en beregning av estimert markedsleie på 1200 kr per kvm per år, utgjør dette til sammen subsidier på omtrent 19 millioner kroner årlig. I tillegg er det i 2018 etablert nye, midlertidige produksjonslokaler i Kavalerikasernen i Myntgata 2 og Ila pensjonat med til sammen 154 nye atelierer, som har gitt en økning i antall atelierer i Kulturetatens portefølje på ca. 60 prosent. Totalt er arealene nå på ca. 26 400 kvm. I tillegg disponerer Oslobiennalen 5 gjesteatelierer i Myntgata for kunstnere som arbeider med prosjekter for biennalen. Både for kommunen og kunstnerne er det en fordel rent økonomisk at lokaler som står tomme, for eksempel i påvente av rehabilitering eller ombygging til andre formål, kan benyttes midlertidig som produksjonslokaler.

Hoveddelen av kommunens produksjons- og øvingslokaler ligger i Kulturetatens eiendomsportefølje. Ulike kunstfelt har ulike behov, og Oslo kommune søker å tilpasse sine lokaler til kunstnerne som skal bruke dem. For scenekunstfeltet er Tøyen Trafo den største kommunale arenaen, med tre saler som leies ut gjennom Oslo teatersenter. Øvingshotellet, med 49 utstyrte øvingsrom som leies på timebasis, er kommunens største bidrag til byens musikkproduksjon. I tillegg har Kulturetaten fem kunstnerboliger, tre fellesverksteder og syv visningssteder for kunst i sin eiendomsportefølje.

En generell utfordring med kommunens subsidierte lokaler er at disse ligger i bevaringsverdige bygninger som er svært ressurskrevende å drifte, vedlikeholde og utvikle. Det eksisterer et betydelig vedlikeholdsetterslep på store deler av bygningsmassen. På grunn av bygningsmassens kulturminnestatus tar prosessene for å klargjøre lokalene lang tid, og lokalene blir i enkelte tilfeller stående tomme i lengre perioder.

For Grünerløkka lufthavn i Toftes gate 69, som blant annet rommer et stort antall atelierer, øvingslokaler for musikk, konsertarena og galleri, er det bevilget midler til og igangsatt arbeid med rehabilitering. Kommunen legger til rette for erstatningslokaler i Grünerløkka sykehjem mens arbeidet pågår, og byrådet har i budsjettforslaget for 2019 avsatt midler til drift av erstatningslokalene. Videre er det foreslått økte investeringsmidler knyttet til uforutsette utfordringer med grunnforholdene på eiendommen. For 2018 er det avsatt midler blant annet til tilstandsvurderinger for Kirkeristen, samt Lokomotivverkstedet i Bispegata 16.

Ved tildelingen gjennom atelierordningen i 2018, ble til sammen 173 rom tildelt på bakgrunn av innsendte søknader. Det kom inn 389 søknader, og ca. 44 prosent av søkerne kunne dermed tilbys nye arbeidslokaler. Her bør det presiseres at 2018 hadde en høy tildelingsgrad som resultat av atelierene på Ila og i Myntgata. Til sammenligning var tildelingsgraden i 2016 på 5 prosent. Ifølge mange aktører fra feltet oppleves søknadsprosessen generelt som for tidkrevende, og sannsynligheten for å få søknaden innvilget som for liten, til at de velger å søke. Antall kunstnere som trenger atelierer antas følgelig å være høyere enn søknadstallene fra ordningen tilsier, og mange kunstnere må leie arbeidslokaler på det private markedet der prisene er betraktelig høyere.

Utfyllende informasjon om atelierenes beliggenhet, utlysninger og bruk av kultureiendommene finnes på www.kultureiendommer.no. For en oversikt over atelierer i Kulturetatens portefølje, se vedlegg 5.

Fribyordningen og SafeMUSE

Siden 2001 har Oslo vært friby og vertskap for forfulgte forfattere. Fribyordningen er knyttet til den internasjonale organisasjonen International Cities of Refuge Network (ICORN), som administrerer ordningen. Kommunens rolle er koordinerende, og i Oslo er det Deichman bibliotek som følger opp forfatteren og mottar rammetilskudd fra kommunen for arbeidet. I tillegg mottar kommunen et tilskudd fra Norsk PEN på kr 100 000. Oslo kommune har forpliktet seg til å ta imot én forfatter per år, som hver er i ordningen i to år. Fribyforfatteren er kvoteflyktning og bosettes i en bydel. Norsk PEN har innstillingsrett overfor UDI med hensyn til hvilken forfatter som inviteres. De siste årene har også filmskapere, bloggere, billedkunstnere og musikere blitt innlemmet i ordningen. Dette er i tråd med ICORNs program for perioden 2014-18, som søker å utvide ordningen til også å gjelde andre kunstnergrupper. Imidlertid er det få søkere som ikke er forfattere.

SafeMUSE sitt fremste formål er å skape arbeidsmuligheter for forfulgte og truede kunstnere, i første rekke på musikkområdet. SafeMUSE legger til rette for at forfulgte musikere og musikkskapere kan få korte opphold i trygge omgivelser i såkalte *Safe Residencies*. Per i dag er Oslo kommune ikke medlem av SafeMUSE.

I vedlegg 6 gis en kort redegjørelse for andre tiltak på feltet i regi av Oslo kommune.

Situasjonsbeskrivelse

Befolkningsvekst og storbyutfordringer

Oslo er Norges hovedstad og største by, og vokser stadig. Per 1. januar 2018 hadde Oslo 673 469 innbyggere. Gitt forutsetningene i Oslo kommunes befolkningsframskriving i 2018, forventes det ifølge mellomalternativet en befolkning på om lag 833 000 i 2040. Den kraftige

befolkningsveksten har medført knapphet på eiendom og dertil økt konkurranse om hovedstadens arealer. Ifølge tall fra SSB har boligprisene økt med 219,8 prosent fra 2000 til 2017. Et stort press på eiendomsmassen i hovedstaden har også drevet leieprisene oppover. For å kunne utvide og styrke kommunens tjenester i årene som kommer, ønsker byrådet en sterkere styring av byutviklingen og en tydeligere rolle som premissleverandør for utformingen og planleggingen av Oslo. Forslaget til ny kommuneplan vektlegger betydningen av kulturformål i byutviklingen.

Storbyens tetthet og mangfold åpner imidlertid også for samhandling og meningsbrytning på tvers av grupper og samfunnslag. Storbyen skaper gunstige samlokaliserings- og stordriftsfordeler for næringslivet i form av større markeder, flere leverandører og et større tjeneste- og infrastrukturtilbud. For å styrke Oslo som en unik og vital kunstby i årene som kommer, må hensynene til en mangfoldig offentlighet, markedsinteresser og økonomi balanseres slik at kulturfeltets ulike aktører og virksomheter ivaretas på en hensiktsmessig måte.

Samspeillet mellom statlige, kommunale, private og ikke-kommersielle kunstaktører

Oslo er vertskommune for svært mange ulike institusjoner og visningsrom tilknyttet kunstfeltet. Avhengig av driftsmodell, kan institusjonene som formidler visuell kunst deles inn i fem kategorier:

1. Statlige og kommunale formidlingsinstitusjoner (Nasjonalmuseet, Munchmuseet, Vigelandsmuseet/-anlegget etc.) som finansieres over offentlige budsjetter
2. Privateide museer som finansieres av en stiftelse/billettinntekter (Astrup Fearnley)
3. Kommersielle gallerier (Galleri K, Galleri Riis, Galleri Brandstrup etc.) som finansieres gjennom salg av kunstverk
4. Ikke-kommersielle institusjoner (Kunsthall Oslo, UKS, Fotogalleriet etc.) som hovedsakelig finansieres av en kombinasjon av offentlige og private støttemidler, fond og prosjektmidler
5. Kunstnerdrevne visningsrom (Melk, NoPlace, Diorama, Schloss etc.) som hovedsakelig finansieres gjennom offentlige prosjektmidler og dugnad

Flere institusjoner tilbyr utdanning innen kunstfagene, som Kunsthøgskolen i Oslo, OsloMet (kunst og design) og Universitetet i Oslo (kunsthistorie).

Gjennom Kunstordningen og kunstsamlingene antar Oslo kommune rollen som oppdragsgiver, kunstsamler og samlingsforvalter. I samspill med andre offentlige instanser som Kunst i offentlige rom (KORO), og private aktører som Bjørvika Utvikling, tar kommunen del i byutviklingen og det offentlige ordskiftet om kunstens posisjon og funksjon i offentlige bygg og uterom. Munchmuseet deltar for eksempel aktivt i utviklingen av Bjørvika gjennom deltakelse i Bjørvikaforeningen. Museet har også et utstrakt samarbeid med norske og utenlandske sponsorer og kulturinstitusjoner, som både gir store inntekter og bidrar til at museet blir kjent for et større nasjonalt og internasjonalt publikum. Munchmuseet har også inngått samarbeid med OSL der det nå vises Munch-verk. Et annet eksempel på samarbeid mellom kommunen, kunstfeltet og private aktører, er etableringen av skulpturparken Ekebergparken.

Den nære dialogen mellom de ulike aktørene, fra kunstnere, kulturprodusenter og formidlere, til små og store institusjoner, har vært helt sentral for Oslos mangfoldige kunstscene. De mellomstore institusjonene har fungert som visningsrom og springbrett for kunstneriske uttrykk og spesifikke kunstnerskap, som senere har blitt plukket opp av sentrale museer og kommersielle gallerier.

Etableringen av kunstnerstyrte visningsrom har vært spesielt viktig for kunstfeltet i Oslo, og gitt kunstnerne mulighet til å eksperimentere og videreutvikle nye praksiser innen formidling og kunstproduksjon. Kunstnerforbundet, som ble opprettet som aksjeselskap i 1910 på initiativ fra en gruppe kunstnere, er et eksempel på en institusjon som har vokst frem av kunstfeltet selv. I Oslo finnes det i dag en rekke visningsrom med varierende driftsmodeller, som alle har det til felles at de er etablert av enkeltkunstnere eller grupper av kunstnere. Flere av kunstnerorganisasjonene har også etablert visningsrom, og fagorganisasjonene er viktige talerør for kunstnernes betydning i by- og samfunnsutviklingen. Flatø (2017:26) påpeker at mellomsjiktet i kunstbyen Oslo skaper en institusjonell pluralisme: «De gir simpelthen kunstnere, kuratorer, formidlere og kulturledere flere steder å gå og jobbe. Det øker sjansen for at nye ideer og praksiser kan oppstå».

Oslo er en kunstby for hele landet. En rekke institusjoner i Oslo er finansiert av staten og har åpenbart et nasjonalt oppdrag. Oslo kommune har på sin side ansvaret, også økonomisk, for viktige kulturinstitusjoner som Munchmuseet (inkl. Stenersensamlingen), Vigelandsanlegget, Popsenteret og Oslo Nye Teater. Dette er institusjoner med et riks- og til dels verdensomfattende publikum. I tillegg til den lokalt spesifikke rollen disse aktørene spiller i Oslo, har de et program og en publikumsappell som strekker seg ut over kommunens grenser. Den økonomiske ansvarfordelingen mellom staten og Oslo kommune bygger til dels på eldre avtaler som i liten grad har vært gjenstand for vurdering de senere år.

Edvard Munch er en av Norges mest anerkjente kunstnere med et kunstnerskap av tung nasjonal verdi. Hans kunst er også høyt ansett internasjonalt og utgjør en sterk merkevare for Norge. Munchmuseets samlinger er et av Norges viktigste bidrag til verdens kulturarv, med de forpliktelser og muligheter dette representerer. I forvaltningen av Edvard Munchs kunstnerskap ligger det derfor et helt sentralt nasjonalt og internasjonalt oppdrag. Dette oppdraget forsterkes ytterligere når Munchmuseet flytter til nye lokaler i Bjørvika og museet løftes til et nasjonalt og internasjonalt framtrepende museum. Det er behov for en nærmere vurdering av ansvarsfordelingen mellom statlig og regionalt/lokalt nivå på kulturfeltet. Dette gjelder særlig finansieringen av Munchmuseet, i lys av museets nasjonale og internasjonale oppdrag.

Den internasjonale kunstbyen

Oslo er en åpen og internasjonal by som skal gi rom for kreativitet og verdiskaping (Oslo kommune 2010). I løpet av de siste ti årene er det gjennomført en betydelig investering i kulturbygg i Oslo. Dette gjelder både statlige og kommunale prosjekter som henholdsvis Den Norske Opera & Ballett og Nasjonalmuseet, og nytt Munchmuseum og hovedbibliotek i Bjørvika. Private aktører har også bidratt i form av blant annet nytt Astrup Fearnley Museum og Ekebergparken skulpturpark. Denne langsiktige investeringen, der kulturformidling har fått en sentral rolle i byutviklingen, har gitt Oslo økt internasjonal oppmerksomhet som kunst- og kulturby (Oslo Business Region 2018). Dette gjenspeiles i en økende grad av positiv omtale av Oslo som reiselivsdestinasjon i internasjonal presse, og økt turisme knyttet til byens kulturtilbud.

Den internasjonale oppmerksomheten Oslo har fått de siste årene må også tilskrives de mindre institusjonene og kunstnerdrevne visningsrommene (Maraz m.fl. 2017). De kunstnerdrevne visningsrommene har sammen med flere av de små og mellomstore institusjonene, eksempelvis Oslo kunstforening, Kunsthall Oslo og Unge Kunstneres Forbund (UKS), evnet å skape en kunstscene som har vakt oppsikt også utenfor landets grenser. En artikkel i *Frieze* oppsummerer eksempelvis Oslos kunstscene slik: «But public institutions and publicly funded independent spaces are where the real action takes place» (Farago og Hoegsberg 2013).

Oslo er vertskap for museer og gallerier som viser kunst på internasjonalt nivå. Mange av disse arbeider aktivt med internasjonal profilering og samarbeid som er verdifull for Oslo. Dette skjer både gjennom internasjonal promotering av enkeltkunstnere, utstillinger og gjennom inn- og utlån. Eksempelvis har Munchmuseet utstrakt internasjonal aktivitet gjennom samarbeid med sentrale internasjonale visningssteder om utstillinger av Munchs kunst, samt innlån av utstillinger. «Mellom klokken og sengen» ble vist for et stort publikum ved SFMOMA San Francisco og The Met i New York i 2017. Samarbeidet med Van Gogh Museum i Amsterdam om «Van Gogh + Munch» i 2015, resulterte i en av de mest besøkte utstillingene ved museet på Tøyen noensinne, samtidig som utstillingen også var blant de mest besøkte ved Van Gogh-museet som årlig har 1-2 mill. besøkende. Munchmuseet deltar også i ulike internasjonale nettverk og samarbeid med andre museer.

Oslos enkeltkunstnere har gjerne både utdanning og arbeidserfaring fra utlandet, og er i likhet med institusjonene ofte deler av internasjonale nettverk og samarbeid. Oslo huser også flere kunstfaglige utdanningsinstitusjoner, blant dem Kunsthøgskolen i Oslo, som er vertskap for utenlandske studenter og forelesere. Gjennom internasjonale samarbeidsavtaler gis også norske kunststudenter mulighet til å studere ved læresteder i utlandet. Over Oslo kommunes stipendordning til kunst- og kulturformål gis egne stipend som skal bidra til å øke den internasjonale kulturutvekslingen, og støtte opp om Oslo kommunes internasjonale strategier. Også Oslo kommunes kunstordning engasjerer internasjonale kunstnere.

I de kommende årene skal Oslo og Oslos kunstscene være vertskap for flere internasjonale satsinger på kunstfeltet. Fra 2018 er Oslo medlem av World Cities Culture Forum, som er et internasjonalt nettverk for byer som aktivt satser på kultur. Oslo kommune oppretter Oslobiennalen med oppstart i 2019, som både er en lokalt og internasjonalt innrettet kunstbiennale for kunst i det offentlige rom. Biennalen vil tiltrekke seg krefter og oppmerksomhet fra utlandet, samtidig som den eksporterer lokal kunnskap og erfaring ut over landegrensene. Dette vil styrke kunstfeltet i Oslo og bidra til å synliggjøre Oslo som kunstby lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

Norge er valgt ut som gjesteland på bokmessen i Frankfurt i 2019. Som en av fire hovedsponsorer av den norske satsingen, vil kommunen promotere Oslo som kunst- og kulturby under arrangementet. Munchmuseet vil også være representert og er selvstendig samarbeidspartner med messen. Munchmuseet vil i 2019 vise Munch-utstillinger i store internasjonale byer som Tokyo, London, Düsseldorf, Moskva og Beijing. Samme år avholdes Vigelandjubileet, som markerer at det er 150 år siden Gustav Vigeland ble født. Vigelandsparken er en av Norges største turistattraksjoner, og jubileet vil være rettet mot både et norsk og internasjonalt publikum. Oslo kommune vil være representert når Norge er hovedland under den internasjonale filmfestivalen Berlinale i 2019. Åpningen av nye Munchmuseet og Nasjonalmuseet i 2020 forventes å trekke et stort internasjonalt publikum til byen, og gir helt nye muligheter også med hensyn til å vise attraktive internasjonale utstillinger. Oslo kommune deltar også på kulturfeltet i Eurocities, og har gitt tilskudd til et forprosjekt der Oslo vurderes som europeisk vertsby for Art Basel Cities, et prosjekt tilknyttet den sveitsiske kunstmessen Art Basel.

Hvem er publikum, og hvordan kan vi nå alle med Oslos kunst

SSBs kulturbruksundersøkelser viser at kulturbruk blant annet henger sammen med hvor i landet du bor. Andelen som går på konserter, ballett/dans, opera, kunstutstilling og teater/musikal/revy er høyest i byene og lavest blant de som bor i spredtbygde strøk (Vaage 2018). I Oslo/Akershus oppgir 16 prosent (alder 9-79) at de har vært på opera, 20 prosent at de har vært på ballett/danseforestilling, 60 prosent at de har vært på konsert, 46 prosent at de har vært på utstilling (billedkunst/kunsthåndverk) og 53 prosent at de har vært på teater/musikal/revy i løpet av de siste 12 mnd. i 2016. For ballett/dans, opera og kunstutstilling er andelene betydelig høyere enn øvrige landsdeler (Vaage 2017). Det er en

bred og positiv oppslutning om, og tilfredshet med, Oslos kunst- og kulturtilbud blant byens innbyggere (Oslo Business Region 2018).

En undersøkelse av barn og unges kulturbruk i Oslo (0-20 år) viser at den største delen av kulturbruken finner sted på fritiden, men også mye i offentlig regi. Tid, penger, interesse, tilpasning til målgruppen og det å kunne gå sammen med noen (sosialt aspekt) er viktige motivasjonsfaktorer. Av de spurte oppgir 45 prosent at de har vært på kunstutstilling eller galleri i løpet av det siste året, mens 36 prosent aldri har benyttet seg av dette tilbudet. For teater oppgir 23 prosent at de aldri vært på en forestilling, for konsert 37 prosent, og for dans er tallet 50 prosent. Det er signifikant flere som bor i øst enn i vest som oppgir at de aldri har vært på bl.a. konsert, opera, kunstutstilling eller museum. Forskerne konkluderer likevel med at undersøkelsen viser relativt små sosiale forskjeller i kulturbruken (Clausen og Handeland 2017).

Det er et klart mål at kunsten skal være tilgjengelig for både barn, unge, voksne og eldre uansett bakgrunn og bosted i byen, og for tilreisende og turister fra utlandet og andre deler av Norge. Dette innebærer at kunsten må finnes der folk bor og ferdes i hele byen, noe Oslo kommunes kunstordning i stor grad bidrar til gjennom plassering av kunst i offentlige bygg og uterom. Den kulturelle skolesekken og Den kulturelle spaserstokken er andre sentrale tiltak for å nå henholdsvis barn og unge, og eldre. Alle kommunens museer har gratis inngang for barnehager og skoleklasser. Oslo kommune har imidlertid ikke til nå hatt en egen ordning for kunstformidling rettet mot barn i barnehage. Kulturrådets utviklingsprosjekt Kunstløftet, som pågikk i perioden 2008—2015, hadde som formål å styrke kvaliteten på kunstproduksjon for og kunstformidling til barn og unge. Noe av bakgrunnen for prosjektet var å stimulere til flere gode prosjekter for barn fra 0 til 6 år. Imidlertid var det kun 12 prosent av prosjektene som faktisk rettet seg mot de yngste barna (i evalueringen definert som 0 – 5 år). Dette tyder på et behov for særlige tiltak rettet mot denne målgruppen.

Vigelandsparken er ifølge VisitNorway en av Norges mest besøkte attraksjoner, med over en million besøkende per år. Munchmuseet har de siste årene hatt en svært positiv publikumsutvikling med ca. 180 000 besøkende i 2016 og 204 000 i 2017, herunder rundt 18-20 000 barn og unge. Når det nye museet åpner i 2020 er det forventet at besøkstallene vil øke betraktelig. Museet har også et variert tilbud til ulike grupper, med særlig vekt på barn og unge, og har blant annet egen formidling til hørselshemmede, og til blinde og svaksynte. Ny digital teknologi gir stadig nye muligheter for læring og opplevelser. Munchmuseet arbeider eksempelvis med å digitalisere sin samling og gjøre den tilgjengelig for et bredt publikum digitalt. Vigelandsparken kan du besøke virtuelt via deres nettsted. Oslo kommunes kunstsamling er hele byens eie, og det er et mål å gjøre samlingen bedre kjent for befolkningen ved å øke synligheten av verk ute i byrommet, blant annet gjennom digitale kart.

En faglig forankret kunstkritikk er viktig av pedagogiske og demokratiske årsaker, da den gjennom opplæring og formidling i det offentlige ordskiftet bidrar til å skape interesse for kunst og kultur blant brede lag av befolkningen. Kritikk bidrar til intern fagutvikling og ekstern formidling til et større publikum. Kunstkritikk er en utsatt sjanger, og Bergen kommune har for eksempel innført tiltak for å styrke kunst- og kulturkritikken. Fritt Ord og Kulturrådet gir også stipend til kunstkritikk.

Hvem er kunstnerne?

Oslos kunstnere kommer fra hele Norge og verden for øvrig, og har sin utdannelse fra både norske og utenlandske utdanningsinstitusjoner. Ifølge tall fra Telemarksforskning, basert på medlemskap i de ti største kunstnerorganisasjonene i landet, bodde det 7600 kunstnere i Oslo i 2017. Dette utgjør 35 prosent av landets kunstnere. I kategoriene visuell kunst, musikk og scenekunst bodde det til sammen 6020 medlemsregistrerte kunstnere i Oslo i 2017. For en oversikt over antall medlemmer i de ti organisasjonene og andelen av disse som bor i Oslo, se vedlegg 7.

Visuelle kunstnere

Visuelle kunstnere deles som regel inn i billedkunstnere, kunsthåndverkere og kunstoffografer. Alle de tradisjonelle mediene, herunder maleri, tegning og skulptur, er representert i dagens kunstfelt. Andre viktige sjangre er grafikk, installasjon, tekstil, video, keramikk og performance. Samtidskunsten preges i stor grad av sjangeroverskridelser. Ifølge Telemarksforskning er tre fjerdedeler av visuelle kunstnere kvinner. 60 prosent har høyere kunstfaglig utdanning på mer enn 5 år (Heian m.fl. 2015, Skarstein 2015:33).

Scenekunstnere

Med scenekunstnere menes her skuespillere og dukkespillere, sceneinstruktører, scenografer, kostymedesignere og andre teatermedarbeidere, dansekunstnere og koreografer. Ifølge Telemarksforskning er de fleste scenekunstnere kvinner, med unntak av sceneinstruktører og filmkunstnere. 73 prosent av scenekunstnerne har høyere kunstfaglig utdanning på tre år eller mer (Heian m.fl. 2015, Skarstein 2015:45).

Musikere og komponister

Med musikere og komponister menes her musikere, sangere eller dirigenter innen klassisk, samtidsmusikk og jazz, komponister (innen klassisk, samtidsmusikk og jazz), populærkomponister og musikere og sangere innen populærmusikk. Ifølge Telemarksforskning er 71 prosent av musikere og komponister menn. Tre fjerdedeler av alle musikere har høyere kunstfaglig utdanning, men variasjonen mellom gruppene er stor. Særlig blant populærmusikere er det lav andel med slik utdanning (Heian m.fl. 2015, Skarstein 2015:53).

Arbeidsvilkår og lønn/inntjening innen sektoren

Kunstneres inntekt kan måles på ulike måter – enten som totalinntekt, ikke-kunstnerisk inntekt, kunstnerisk tilknyttet inntekt og kunstnerisk inntekt (Rambøl m.fl. 2017).

Kunstnerisk inntekt sier noe om i hvilken grad kunstnerne har anledning til å leve som utøvende kunstnere. Slik inntekt kommer fra kunstnerisk arbeid, herunder skapende og utøvende virksomhet og annet kunstnerisk arbeid som forutsetter egenorganisert produksjon og formidling (Skarstein 2015:23).

Tabellen i vedlegg 7 viser utvikling i kunstnerisk inntekt fra 2006 til 2013 for hele landet. Tallene er hentet fra *Kunstnerundersøkelsen 2013*, som er den siste, omfattende undersøkelsen av kunstnerøkonomien i Norge (Heian m.fl. 2015:118). Ifølge undersøkelsen har det vært en realnedgang i kunstnerisk inntekt fra 2006 til 2013 for alle kunstnergruppene. Den fjerdedelen av alle kunstnere som har lavest kunstnerisk inntekt, tjente i 2013 kun 5000 kroner i året på virksomheten. En fjerdedel av de visuelle kunstnerne hadde en negativ inntekt på 7000 kroner eller mer, hvilket innebærer at de bruker mer penger på materialer og produksjonskostnader enn de mottar i kunstnerisk inntekt (Rambøl m.fl. 2017). Andelen kunstnerisk inntekt for det visuelle kunstfeltet sett under ett, sank fra 40 til 32 prosent i perioden 2006-2013.

Utstillingsvirksomhet for visuelle kunstnere finansieres hovedsakelig via søknadsbaserte ordninger, og ofte arbeider kunstnere uten betaling for utstillingsarbeid eller produksjonsutgifter. Som følge av Meld. St. 23 (2011–2012) *Visuell kunst* og innspill fra kunstnerorganisasjoner, ble det i 2014 innført en prøveordning med utstillingshonorar (lønn for arbeidstid) til visuelle kunstnere ved utvalgte statsstøttede visningssteder (nå totalt 24). Formålet med den statlige prøveordningen er å sikre at kunstnere får inntekt fra utstillingsarbeidet, og ansvarliggjøre kunstinstitusjonene til å honorere kunstneres arbeid. Videre eksisterer det en utstillingsvederlagsavtale som også gjelder kun for statlige utstillingssteder. I et felles innspill til statsbudsjettet 2019 fra Norske Billedkunstnere (NBK), Norske Kunsthåndverkere (NK), Forbundet Frie Fotografer (FFF) og Samisk Kunstnerforbund, Sami Daiddačehpiid Searvi (SDS), vises det til en kartlegging av praksis for vederlagsutbetalinger blant utstillinger med statlig støtte i 2013 og 2014. Kartleggingen

viser at utstillingsvederlaget (kompensasjon for lån og fremvisning av verk) som utbetales kunstnerne, utgjør kun en tredjedel av det vederlaget skulle utgjort etter gjeldende avtale.

Den pågående kampanjen #utstillingsavtalen er et samarbeid mellom Norske Billedkunstnere, Forbundet Frie Fotografer og Norske Kunsthåndverkere. Kampanjens fremste mål er å få på plass en avtale som sikrer kunstnere honorar, vederlag og kompensasjon for produksjonsutgifter i forbindelse med utstillinger, også på kommune- og fylkesnivå. Kampanjen er et samarbeid mellom kunstnerne og utstillingsstedene for bl.a. økte bevilgninger til utstillingsstedene. Bergen kommune har for eksempel nylig igangsatt en egen tilskuddsordning for utstillingshonorar, i form av en forsterkningsordning.

Status for fysisk kulturell infrastruktur i Oslo

Ifølge *Atelierundersøkelsen*, publisert av Telemarksforskning i 2014, har de siste årenes byfornyelse, fortetting og eiendomsutvikling medført utfordrende betingelser for kulturproduksjon i sentrum. Rapporten er en kartlegging av ateliertilgangen i landets største byer og påpeker blant annet følgende:

- Av de største byene i Norge står Oslo og Stavanger frem som de med dårligst tilgang på atelierer.
- Den klart viktigste årsaken til at kunstnere ikke har tilgang på atelier, er at det er for dyrt. Oslo peker seg ut som den byen med høyest leiepris.
- Åtte av ti kunstnere som har atelier er leietakere, og over halvparten leier på det private markedet.
- Det er vanlig blant kunstnere å bytte atelier forholdsvis ofte. Den hyppigste årsaken til at kunstnere bytter atelier er at bygget skal renoveres

Ifølge undersøkelsen hadde 25 prosent av Oslos kunstnere begrenset eller ingen tilgang til atelier. I samme undersøkelse kommer det frem at 46 prosent av de som har atelier i Norge, oppgir at lokalet er for lite og at de mangler tilgang til produksjonsfasiliteter og nødvendig utstyr.

Flere bygninger som tidligere huset kunstnere har blitt revet eller rehabilitert til fordel for boliger, næringslokaler og større byutviklingsprosjekter. I *Mulighetsrom* (2017) fremkommer det at Oslo har mistet fire atelierfellesskap med til sammen 85 plasser siden

Atelierundersøkelsen ble gjennomført: Cort Adelers gate 33, Rolf Hofmos gate 40, Youngs gate 6 og Grünerløkka kunsthall. Videre er det anslått at 11 private atelierfellesskap med til sammen 154 atelierplasser vil forsvinne innen 2020, der de største er Oslo prosjektrum med 37 plasser og Studio Ensjø med 25 plasser. To atelierfellesskap med til sammen 46 plasser står i fare for å bli lagt ned etter dette.

Deler av behovet som de nevnte nedleggelsene medfører, er midlertidig dekket opp av atelierfellesskapene i Myntgata 2 og Ila pensjonat som Oslo kommune har etablert i 2018. Et styrket tverretattlig samarbeid har sikret inngåelse av brukslånsavtaler for anleggene. Dette innebærer at Kulturretaten midlertidig overtar forvaltningsansvaret fra andre kommunale eiendomsbesittere - for Myntgata i 3-5 år, mens avtalen for Ila pensjonat foreløpig varer ut 2019. Kommunen ønsker også mer permanente løsninger, men ser denne typen avtaler som gode løsninger både for å aktivisere ubrukt bygningsmasse og for å tilgjengeliggjøre subsidierte lokaler til Oslos kunstnere. I forbindelse med den pågående rehabiliteringen av Grünerløkka lufthavn legger kommunen til rette for erstatningslokaler i Grünerløkka sykehjem, og byrådet har i budsjettforslaget for 2019 avsatt midler til drift av erstatningslokalene.

Med sine mange tomme industrilokaler utgjør Hovinbyen, potensielt sett, et svært viktig område i så måte. Basert på Byantikvarens kartlegging av bygningsmassen i området, har Kulturretaten utarbeidet en oversikt over bevaringsverdige eiendommer som egner seg godt til

kunst- og kulturformål. Gjennom et eget femårig prosjekt for Hovinbyen, søker Oslo kommune dessuten å inkludere kunstneres fagkunnskap i områdeutviklingen.

Hvert år foretar Oslo kommune ved Kulturetaten en arealbehovskartlegging. Kartleggingen er en del av kommunens eiendomsstrategi for strategiske kjøp og effektiv utnyttelse av eksisterende eiendom, og skal sikre kommunal infrastruktur på kort og lang sikt i takt med befolkningsveksten. Den kommunale eiendomsstrategien er viktig for å belyse kulturfeltets arealbehov, sambruks- og samlokaliseringsmuligheter.

Mulighetene til å se og oppleve kunst har trolig aldri vært så mange og ulike som de siste årene. For det visuelle kunstfeltet skyldes dette blant annet hovedstadens kunstnerdrevne visningsrom. Det er en stor tetthet av kunstnerdrevne visningsrom i byen. UKS påpeker imidlertid i sitt innspill til arealbehovskartleggingen 2017 at mange av lokalene til Oslos små og mellomstore institusjoner, samt kunstnerdrevne visningssteder, er mangelfulle. Dette gjelder særlig i tilknytning til funksjoner som kontor, lager og sosiale fellesrom. Når det gjelder arealmessig dekningsgrad blant små og store visningsrom, er dette i liten grad tallfestet. I sitt innspill har UKS anslått at 65 prosent av byens mellomstore institusjoner og 30 prosent av de kunstnerdrevne visningsrommene, har egnede og tilstrekkelige lokaler.

I forbindelse med arealbehovskartleggingen har både musikere, scenekunstnere og visuelle kunstnere gitt tydelig uttrykk for et stort behov for flere formidlingssteder. Oslo musikkråd meldte om et stort udekket behov for flere scener i Oslo. Behovet for lokale kulturhus og mindre, stedsspesifikke arenaer på bydelsnivå, eksempelvis fritidsklubber, blir trukket frem som særlig viktig. Ifølge Norske Dansekunstnere har dansefeltet lenge hatt behov for en ikke-programmerende scene som leies ut til dansekunstnere på prosjektbasis, i motsetning til programmerende scener der kun inviterte får vise sine forestillinger. De understreker at mangelen på ikke-programmerende scener gjør at mange mister muligheten til å opptre i hovedstaden, som i sin tur svekker tilbudet. Oslo teatersenter melder om et behov for flere egnede produksjonsrom som også kan anvendes til publikumsrettet virksomhet. Grunnet lys-, lyd- og andre tekniske forhold er det ofte behov for å øve i lokaler som ligner visningsrommet.

Oslo kommune har høsten 2018 igangsatt en kartlegging av kulturell infrastruktur som skal gi en oppdatert oversikt over antall atelierer/produksjonslokaler som finnes i Oslo, også ut over de som er i kommunens eie. En slik kartlegging vil gi oppdaterte tall på forholdet mellom tilgang og behov for produksjonslokaler for kunstfeltene som omfattes av kunstplanen. Kartleggingen vil videre vil se på forholdet mellom behov og tilgang på formidlingslokaler. Utredningen, som vil foreligge i 2019, vil gi et bedre grunnlag for å vurdere framtidige behov og tiltak knyttet til kulturell infrastruktur.

Byrådets vurderinger

Byrådet mener at kunst har en helt spesiell betydning for samfunnet, både som egenverdi fordi kunst og kultur gir folk trivsel og livsglede, men også fordi den skaper arbeidsplasser. Oslo kommune har derfor tatt en aktiv rolle både som oppdragsgiver, eier/forvalter og formidler av kunst.

Byrådet ønsker at kunsten skal være tilgjengelig for alle i byen uansett alder, bakgrunn og hvor i byen man oppholder seg. Oslos kunstpublikum er mangfoldig, og kunsten skal speile mangfoldet og være for alle. Det er et mål å styrke kunstformidlingen. Byrådet ønsker at Oslo skal være et godt arbeidssted for byens kunstnere. Det er behov for en bærekraftig kunstpolitikk med et særlig fokus på produksjonslokaler for kunstnere og visningssteder for kunst.

Oslo er landets hovedstad, men også en kommune, en fylkeskommune og ikke minst hjembyen til Oslos befolkning. Oslo har mange roller å fylle som kunst- og kulturhovedstad for hele landet. Blant annet gjennom betydelige investeringer de senere år, har Oslo styrket

sin rolle som internasjonal kunst- og kulturby. I 2020 åpner nytt Munchmuseum, nytt Nasjonalmuseum for kunst, arkitektur og design, og nytt hovedbibliotek, som ytterligere vil befeste kunstbyen Oslo. Byrådet vil arbeide for at Oslo beholder sin plass på det internasjonale kunst- og kulturkartet, og samtidig ivareta hensynet til det lokale, mangfoldige og unike som preger Oslo.

Byrådet foreslår tre hovedmål for kunstopolitikken i Oslo:

1. Kunst skal være tilgjengelig for alle i byen
2. Oslo skal ha gode vilkår for kunstproduksjon og visningssteder
3. Oslo skal utvikles som internasjonal kunstby med lokal forankring

Mål 1: Kunst skal være tilgjengelig for alle i byen

For Oslo kommune er det et uttalt mål at flest mulig skal få utøve og oppleve kunst og kultur, uavhengig av økonomi, bosted og alder. Byrådet ønsker at Oslos kunst skal være for alle, og kunsten må derfor finnes der folk bor og ferdes i hele byen. Oslo er en mangfoldig by, og kunstpublikummet er likeledes svært mangfoldig. Kunsten skal speile dette mangfoldet, gjennom mangfoldige kunstuttrykk i byens offentlige rom og i formidlingen av kunst mer generelt. En styrket kunstformidling rettet mot ulike grupper, kan bidra til å øke interessen for, kunnskapen om og forståelsen av kunst.

Mål 2: Oslo skal ha gode vilkår for kunstproduksjon og visningssteder

En bærekraftig kunstopolitikk for Oslo innebærer å legge til rette for at kunstnere kan arbeide i byen. Et forutsigbart virkemiddelapparat som dekker hele kjeden fra produksjon til visning, er avgjørende. Gjennom økt satsning på infrastruktur, arbeidsplasser og visningsmuligheter, vil byrådet styrke Oslo som arbeidssted for kunstnere. Kunstopolitikken må samtidig ivareta hensynet til mangfold og Oslos unike egenskaper som kunstby, der små og store, offentlige og private aktører eksisterer i et gjensidig samspill.

Mål 3: Oslo skal utvikles som internasjonal kunstby med lokal forankring

Oslo kommune har som mål å tilrettelegge for en internasjonalt anerkjent, bærekraftig og skapende lokal kunstscene. Oslo kommune vil støtte opp under feltets og byens internasjonale ambisjoner gjennom eksisterende virkemidler, en styrket helhetlig internasjonal profilering av Oslo som kunst- og kulturby, samt gjennom å være vertsby for internasjonalt rettede kunst- og kulturarrangement.

Som premiss for en internasjonalt ansett kunstscene, må det nasjonalt og lokalt legges til rette for en bærekraftig kulturell infrastruktur som rommer en god kunstøkologi; fra enkeltkunstnere til små, mellomstore og store kunst- og kulturaktører. God kulturell infrastruktur som støtter opp om både kunstnere, organisasjoner og publikum sikrer lokal forankring i videreutviklingen av Oslo som internasjonal kunstby. Det er ønskelig at den internasjonale oppmerksomheten som Oslo vil få i årene fremover, vil komme både de store og små aktørene på feltet til gode. Den internasjonale satsingen må derfor sees i sammenheng med de øvrige målene i planen som retter seg mot lokale forhold.

Tiltak

For å nå disse tre hovedmålene ønsker byrådet å gjennomføre følgende tiltak:

1. Videreføre kunstordningen

Sammen eier Oslos befolkning en kunstsamling med 19 000 kunstverk som vises på ca. 1 000 forskjellige steder i byen. Kunstordningen bidrar til at befolkningen daglig kan oppleve kunst på arbeidsplasser, skoler, barnehager, og sykehjem, i svømmehaller, på torg, gravlunder og T-banestasjoner. Byrådet vil vektlegge betydningen av å videreføre kunstordningen med samme innretning som i dag. Omleggingen fra 2013 hvor 0,5 prosent av investeringsmidlene avsettes

til ordningen, har vist seg svært vellykket og bør ligge fast. Ordningen fungerer meget godt, har et godt omdømme og har gitt en rekke vellykkede enkeltprosjekter.

2. Styrke formidlingen av kunst og kultur, herunder kommunens kunstsamlinger

Byrådet mener at formidlingen av kunst bør styrkes, spesielt formidling rettet mot barn og unge. Det er et mål å øke befolkningens kunnskap om Oslo kommunes kunstsamling og kunstproduksjon. Gjennom tiltak for å øke barn og unges nysgjerrighet på kunst, kan dette bidra til grunnleggende forståelse og interesse for kunst som varer livet ut. Formidlingen av kunst må omfatte en styrket satsning på digitale verktøy og løsninger.

3. Opprette ordning for formidling av kunst til barnehagebarn

I Oslo får skolebarn oppleve et stort spenn av kunst- og kulturuttrykk gjennom Den kulturelle skolesekken. Det finnes derimot ikke et offentlig tilbud til barnehagebarn. Til tross for enkeltstående satsninger, eksisterer det per i dag ikke et overordnet kulturpolitisk mandat for målgruppen. Byrådet vil derfor etablere en ordning i 2019 der kunst- og kulturaktører kan søke tilskudd for å presentere kunst og kultur til barn i barnehagen, i barnas eget miljø der de er tryggest og mest mottakelige for nye inntrykk. Ordningen vil ivareta kommunens fokus på den profesjonelle kunsten, og fungere som en arena der både kunst og pedagogikk kan videreutvikles i samspill med hverandre.

4. Tilrettelegge for bedre formidling av kunsthøypene i byen

Oslo kommune vil støtte opp under tiltak som styrker formidlingen av kunst i Oslo. Kommunen vil derfor tilrettelegge for gjennomføringen av prosjekter som skal gi økt synlighet til byens visningssteder for kunst samt kunst i det offentlige rom, ved å bidra med skilting og andre former for infrastruktur.

5. Tilrettelegge for bedre og økt bruk av offentlige arealer til midlertidige kunstprosjekter

Byrådet vil tilrettelegge for at kunst kan vises i byrommet gjennom temporære kunstprosjekter. For å gjøre gjennomføringen av slike prosjekter enklere, er det et mål å legge til rette for at teknisk infrastruktur, eksempelvis strømuttak og vannforsyning, er lett tilgjengelig. Flere av kommunens møteplasser og anlegg skal være tilgjengelige, meråpne og fylles med aktivitet, jf. byrådets forslag til *Arrangementsstrategi for Oslo kommune* (byrådssak 164/18) som er fremmet for bystyret. Dialogen mellom kommunen og feltet skal forenkles, blant annet gjennom digitale løsninger.

6. Støtte kunstnerdrevne produksjonsfelleskap

Per i dag gir kommunen driftsstøtte til enkelte kunstnerdrevne fellesverksteder. Samdrift er i seg selv kostnadsbesparende og har flere synergieffekter, og byrådet ønsker at flere produksjonsfelleskap skal kunne få driftstilskudd. Det er utfordrende å leie produksjonslokaler i det private markedet på grunn av høye leiepriser, og dette skaper skjevheter mellom kunstnere som får leie lokaler av kommunen, og kunstnere som leier privat. Byrådet vil derfor vurdere behovet for justeringer i driftstilskuddsordningen, slik at kunstnerdrevne atelier- og produksjonsfelleskap i større grad omfattes av ordningen.

7. Evaluere ordningen for kunst- og kulturstipend

Byrådet mener det er behov for en evaluering av stipendordningen til kunst- og kulturformål, for å vurdere hvorvidt denne fungerer tilfredsstillende og er treffsikker med hensyn til formålet. Bakgrunnen er bl.a. at flere av ordningene har lave søkertall. Evalueringen bør ha som mål å forenkle og redusere antall stipendtyper, og vurderingen bør omfatte sammensetningen av stipendutvalget. Evalueringen av stipendordningen bør videre vurdere behovet for tiltak knyttet til kunstkritikk og internasjonalisering.

8. *Initiere prøveprosjekt for å ta i bruk utstillingsavtalen ved visningssteder som får tilskudd av Oslo kommune*

Byrådet er opptatt av at Oslos kunstnere får lønn for arbeidet de gjør, og ønsker velkommen et samarbeid med kunstnerorganisasjonene om å arbeide for kollektive avtaler for honorarer. Oslo kommune vil ta initiativ til et prøveprosjekt med en kommunal utstillingsavtale ved visningssteder som er i kommunens eie, eller som får støtte over kommunens driftsbudsjett. Det er et uttalt mål at kommunalt finansierte institusjoner og organisasjoner skal benytte framforhandlede standardkontrakter og avtaler om honorar og vederlag.

9. *Styrke arbeidet for at kommunens lokaler kan benyttes til kulturformål midlertidig og permanent*

At kommunen stiller egne lokaler til disposisjon som leies til kunstnere til subsidiert pris, er et viktig tiltak som sikrer mange kunstnere rimelige produksjonslokaler. Midlertidig bruk av tomme kommunale lokaler i påvente av ny bruk, forutsetter at krav til blant annet brannsikring og HMS er ivaretatt.

Byrådet har som mål å kunne tilby flere permanente produksjonslokaler for utleie på sikt. Videre er det en prioritering for byrådet å redusere veldikeholdsetterslepet på kommunens kultureiendommer. Et konkret eksempel er Grünerløkka lufthavn i Toftes gate 69, der det er bevilget midler til og igangsatt arbeid med rehabilitering. Mens arbeidet pågår vil byrådet legge til rette for erstatningslokaler i Grünerløkka sykehjem, blant annet gjennom midler til drift.

Byrådet vil kartlegge kommunens lokaler som benyttes til kunst- og kulturformål og se på vilkårene knyttet til utleie, med sikte på å sikre likebehandling og forutsigbarhet både for aktørene og kommunens ulike virksomheter. Dette arbeidet bør også sees i sammenheng med oppfølging av frivillighetsmeldingen (byrådssak 53/16), hvor et av hovedmålene er at flere av kommunens lokaler, uterom og anlegg skal være tilgjengelige, meråpne og fylles med frivillig aktivitet.

10. *Kartlegge kulturell infrastruktur og vurdere framtidige arealbehov*

Byrådet ønsker å styrke kunnskapsgrunnlaget om arealbehovet for kunst- og kulturformål i Oslo, og har derfor igangsatt en kartlegging av kulturell infrastruktur, dvs. behov for og dekning av produksjons- og formidlingslokaler for kunst og kultur. På bakgrunn av kartleggingen vil byrådet vurdere framtidige behov og tiltak knyttet til kulturell infrastruktur.

11. *Være pådriver for at kunstfaglig kompetanse anvendes i plan- og byutviklingsprosesser*

Byrådet ønsker å sikre kulturell infrastruktur i byutviklings- og transformasjonsområder. Et styrket tverrsektorielt og tverrfaglig samarbeid med offentlige og private aktører, hvor det innhentes kunstfaglig kompetanse i prosessene, vil være viktig for å sikre kunst- og kulturformål økt prioritet i byplanleggingen.

12. *Samarbeid med SafeMUSE gjennom medlemskap og erklæring som Trygg havn*

Som del av Oslo kommunes mål om å støtte uavhengige stemmer og som ledd i arbeidet med å støtte ytringsfrihet, ønsker byrådet å vurdere et samarbeid med SafeMUSE gjennom medlemskap og ved at Oslo kan erklære seg som såkalt Trygg havn for forfulgte og truede kunstnere (Safe Haven for Artists at Risk). SafeMUSE sitt fremste formål er å skape arbeidsmuligheter for forfulgte og truede kunstnere, i første rekke på musikkområdet. Et slikt medlemskap vil supplere deltakelse i den eksisterende Friby-ordningen, som primært er forbeholdt forfattere.

13. Arbeide for økt samspill og samarbeid med staten om de store kulturinstitusjonene, herunder fordeling av kostnader til drift av nytt Munchmuseum

I Oslo ligger en rekke institusjoner med åpenbare nasjonale oppdrag som er statlig finansiert. Oslo kommune forvalter i tillegg flere viktige kulturinstitusjoner av nasjonal karakter. Den økonomiske ansvarfordelingen mellom staten og Oslo kommune bygger til dels på eldre avtaler som i liten grad har vært gjenstand for vurdering de senere år. I 2020 åpner det nye Munchmuseet, med fem ganger så store utstillingsarealer som i dag. Byrådet mener det er behov for å drøfte finansieringsansvaret for Munchmuseet. På lik linje med andre museer med nasjonale oppdrag, mener Oslo kommune at drift av Munchmuseet bør delfinansieres med statlige midler. Kommunen har derfor fremmet søknad til Kulturdepartementet om driftstilskudd. Statlig driftstilskudd vil være med på å sikre og styrke forvaltningen av den viktige nasjonale og internasjonale arven etter Munch.

14. Gjennomføre Oslobiennalen

Første utgave av Oslobiennalen åpner i mai 2019. Gjennomføringen av Oslobiennalen skal utgjøre et viktig bidrag i profileringen av Oslos kunst- og kulturfelt. Biennalen har mål om å nå et stort og bredt publikum og bidra til en nyskapende og mer aktiv formidling av kunstdordningen og kunsten som finnes i byens offentlige rom og bygninger. Dette kan skje gjennom initiering og gjennomføring av nye kunstverk, samt presentasjonsformer som åpner for ny forståelse av allerede eksisterende verk i Oslo kommunes kunstsamling.

15. Etablere kunst- og kulturpolitiske fagfora i regi av Oslobiennalen

Oslo kommune skal være til stede på de rette arenaene, være synlig og sikre at vi kan ta del i den kunstpolitiske debatten. Kommunen vil også legge til rette for økt internasjonal nettverksbygging og kompetanseutvikling for byens kunstnere og kunstinstitusjoner, og skape arenaer der hele kunstfeltet kan møtes på tvers. Gjennom Oslobiennalen vil kommunen kunne etablere et program og fagforum med mål om å utveksle kunnskap og erfaringer, samt skape allianser og dialog, og bidra til å styrke kommunens arbeid med å utvikle kunstbyen Oslo.

16. Gjennomføre åpningen av Munchmuseet 2020, med særlig fokus på formidling til et nasjonalt og internasjonalt publikum

Munchmuseet har allerede en omfattende internasjonal virksomhet. Når det nye Munchmuseet åpner dørene sommeren 2020 vil det ha fem ganger så store utstillingslokaler som i dag. Dette åpner for å vise en vesentlig større andel av Munch-samlingen, samtidig som museet kan vise midlertidige, innlånte utstillinger fra hele verden i betydelig større omfang enn i dag. Det er forventet at museet vil tiltrekke seg et stort nasjonalt og internasjonalt publikum i perioden etter åpning, og byrådet er opptatt av at besøkstallene skal opprettholdes også over tid.

17. Gjennomføre Vigeland-jubileet i 2019

Vigelandjubileet i 2019 vil bidra til å sette Oslo på det internasjonale kunstkartet. På Vigelands fødselsdag 11. april 2019 åpner en stor jubileumsutstilling i Vigeland-museet som fokuserer på Vigelands plass i kunsthistorien, og det planlegges et betydelig innlån fra andre institusjoner i Norge og i utlandet. Vigelands skulpturer vil presenteres sammen med hovedverk i europeisk kunsthistorie, og utstillingen vil være rettet mot både et norsk og et internasjonalt publikum. Sommeren 2019 vil det bli arrangert en stor Vigeland-utstilling på Thielska Galleriet i Stockholm. Vigeland-museet bidrar med utlån av verk fra museets samling.

18. Øke profileringen av Oslo som kunst- og kulturby gjennom styrket samarbeid med turist- og næringslivsaktører

Byrådet ønsker å styrke samarbeidet med turist- og næringslivsaktører for å øke profileringen av Oslo som kunst- og kulturby. Munch og Vigeland markedsføres for eksempel blant annet av OSL Gardermoen, SAS, Norwegian og VisitOslo. Oslobiennalen skal legge til rette for økt internasjonal nettverksbygging og kompetanseutvikling for byens kunstnere og

kunstinstitusjoner. Gjennom medlemskap i World Cities Culture Forum, deltakelse i Oslo Brand Partner Alliance, på Berlinale 2019 og i Eurocities, som sponsor på bokmessen i Frankfurt i 2019 og gjennom Munchmuseets utstrakte internasjonale samarbeid, vil kommunen bidra til å styrke profileringen av kunstbyen Oslo.

Sentrale brukerråd

De sentrale brukerrådene har blitt invitert til innspillsmøte i forbindelse med arbeidet med kunstplanen. Representanter fra Det sentrale eldreråd og fra Rådet for innvandrersamfunn deltok i møtet.

Vurdering av sakens konsekvenser for mennesker med nedsatt funksjonsevne

Byrådssaken har ikke konsekvenser for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Samtidig vises det til at et av tre hovedmål er at kunst skal være tilgjengelig for alle i byen, som også innebærer tilrettelegging av kulturbygg gjennom universell utforming mv.

Lover og regelverk, tidligere vedtak

Kultureiendommer – prinsipper og retningslinjer for tildeling av lokaler og beregning av husleie (byrådssak 78/06), Forskrift 24. mars 2010 nr. 508 om tildeling av driftstilskudd til kunst- og kulturinstitusjoner, -organisasjoner og -virksomheter, Oslo kommune, Forskrift 24. mars 2010 nr. 509 om løpende tildeling av tilskudd til kunst- og kulturtiltak, Oslo kommune, Forskrift 11. mai 2010 nr. 718 om Oslo kommunes stipend til kunst- og kulturformål, Oslo kommune, Forskrift om tildeling av tilskudd til innovasjon innen kulturlivet og kulturnæringene i Oslo (fastsatt av Oslo bystyre 25.09.2013), Nye regler for disponering av midler avsatt til Oslo kommunes Kunstordning og regler for mottak av kunstgaver (byrådssak 1008/13), Vekst og verdiskaping i kulturnæringen i Oslo (byrådssak 246/14), Instruks for forvaltning av kunstverk i Oslo kommunes virksomheter (sist endret i byrådssak 1088/14), Retningslinjer for tilskudd til kulturhus i Oslo 2015, Handlingsplan for gatekunst i Oslo 2016 - 2020 (byrådssak 15/16) og Oslo kommunes strategi - Scenekunst for barn og unge (byrådssak 252/17).

Økonomiske og administrative konsekvenser

Økonomiske og administrative konsekvenser som ikke kan tas innenfor eksisterende budsjetttramme, vil bli spilt inn og behandlet i kommende budsjettprosesser.

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

1. Bystyret slutter seg til kunstplanens hovedmål:

Mål 1: Kunst skal være tilgjengelig for alle i byen

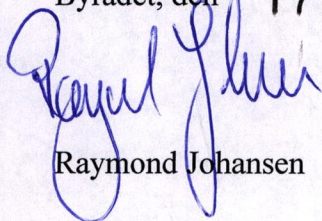
Mål 2: Oslo skal ha gode vilkår for kunstproduksjon og visningssteder

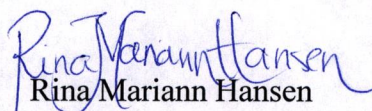
Mål 3: Oslo skal utvikles som internasjonal kunstby med lokal forankring

2. Bystyret tar for øvrig *Kunstbyen – Oslo kommunes kunstplan* med tiltak til orientering.

Byrådet, den

17 JAN, 2019

Raymond Johansen

Rina Mariann Hansen

Vedlegg tilgjengelig på Internett:

1. Sammendrag av innspill
2. Oslo kommunes kunstsamlinger
3. Kunstordningen
4. Tilskudds- og stipendordningene 2017
5. Oslo kommunes atelierer (KULs portefølje)
6. Andre typer tiltak
7. Kunstnere i Oslo og utvikling kunstnerisk inntekt
8. Litteraturliste

Vedlegg ikke tilgjengelig på Internett: Ingen

OSLO KOMMUNES STRATEGI – SCENEKUNST FOR BARN OG UNGE

Sammendrag

Byrådet arbeider målrettet med en kulturpolitikk for barn og unge i Oslo. Byrådet ønsker med dette å legge til rette for en *økt satsing* på kultur for barn og unge i kommunen. Satsingen følger av byrådserklæringen, men også av Sak 1 2018 der ett av målene for kultur, idretts- og frivillighetssektoren er at barn og unge skal tilbys gode kulturopplevelser og inspireres til egen kulturaktivitet.

I byrådserklæringen viser byrådet helt konkret til at det vil bedre barneteatertilbudet. Dette er bakgrunnen for at byrådet nå legger frem en strategi om det profesjonelle scenekunstheltet for barn og unge. Byrådets ønske med strategien er at det skal legges til rette for at alle barn og unge i Oslo – uavhengig av bakgrunn og bosted – skal få bedre tilgang til profesjonell scenekunst, men samtidig slik at kvaliteten, mangfoldet, utviklingen og profesjonaliteten på scenekunsten ikke svekkes.

Både innenfor institusjonsteatrene og innenfor det frie scenekunstheltet i Oslo vises det i dag mye god og variert profesjonell scenekunst for barn og unge. Én av flere utfordringer som er synliggjort gjennom arbeidet med saken, er likevel at det i kommunen mangler en eller flere scener som har som hovedfokus å vise profesjonell scenekunst for barn og unge, utenfor de store institusjonene. En annen utfordring er at det er få rimelige lokaler til utleie som kan brukes til produksjon og øving for det frie scenekunstheltet.

Byrådet har på bakgrunn av utfordringene satt seg to mål som hver har tiltak:

1. Aktører innenfor scenekunstheltet skal finne det attraktivt og tilgjengelig å sette opp forestillinger for barn og unge i Oslo
2. Alle barn og unge i Oslo skal ha anledning til å bli kjent med scenekunst av god kvalitet

Det er kunstnerne og aktørene selv som må lage tilbudet og sikre at kvaliteten og profesjonaliteten er god. Kommunen har likevel noen virkemidler, slik som innretningen av tilskuddsordningene og utleie av subsidierte lokaler til aktører. Kommunen kan på den måten være med på å bidra til infrastrukturen for aktørene. Et annet virkemiddel kommunen har er eierstyringen av kommunens eget teater: Oslo Nye Teater, som mottar årlige driftstilskudd og allerede i dag har et betydelig tilbud av profesjonell scenekunst for barn og unge.

Blant tiltakene i strategien er at byrådet vil vurdere å støtte opp om etablering av en eller flere faste scener med hovedfokus på tilbud innen scenekunst for barn og unge. I tillegg vil byrådet vurdere om flere av kommunens egne lokaler kan brukes til subsidiert utleie til produksjon av scenekunst. Det legges i saken også opp til at byrådet utreder om ordningen med Den kulturelle skolesekken bør utvides til også å omfatte Aktivitetsskolen som et eget Oslotilbud.

I det følgende gis det en redegjørelse for bakgrunnen for strategien, nærmere om innspill og utfordringer som er synliggjort, samt en situasjonsbeskrivelse av scenekunsttilbudet til barn og unge i Oslo i dag. Deretter kommer byrådets vurdering med mål og tiltak.

Byrådet foreslår at bystyret tar saken til orientering

Saksfremstilling

1. Bakgrunn for saken

I byrådserklæringens del om *Kultur* fremgår det at byrådet ønsker en økt satsing på kultur for barn og unge. I underpunktet *Barn og ungdomskultur* viser byrådet helt konkret til at det vil bedre barneteatertilbudet. Om *Kulturell infrastruktur* fremgår det at byrådet ønsker å øke støtten til aktører som formidler profesjonell kunst på det frie scenekunstheltet, tilrettelegge for aktørene og sikre bedre tilgjengelighet til kommunale lokaler. I tillegg står det i erklæringen at byrådet vil styrke og videreutvikle Oslo Nye Teater som byens eget teater.

I Sak 1 2018 er ett av målene for kultur, idretts- og frivillighetssektoren at barn og unge skal tilbys gode kulturopplevelser og inspireres til egen kulturaktivitet.

Byrådet er av den oppfatning at kunst- og kulturopplevelser har en stor betydning for gode og meningsfulle liv. Dette gjelder også for barn og unge som bør få den gleden og den inspirasjonen som ligger i å oppleve kunst og kultur.

Kunst- og kulturopplevelser kan være med på å bygge opp om identitet og å bidra til å utvikle empati og forståelse for andre menneskers levevis. Det som gjør *scenekunst* så givende er at historier blir delt mellom mennesker som møtes og sitter fysisk sammen. Publikum får en anledning til å tenke tanker de ikke har tenkt før og til å se ulike sammenhenger og verden med nye øyne. Slik sett kan scenekunstopplevelser være med på å bryte ned barrierer mellom mennesker, ha en brobyggende funksjon og skape nye og sterkere fellesskap. På sitt beste gir opplevelsene et rom for å speile ens egen virkelighet. For noen kan opplevelsene også ha en gjenkjennende effekt i en ellers krevende hverdag. Alt dette er kanskje spesielt viktig for barn og unge som er i en livsfase med utvikling av eget liv og identitet.

Kunst- og kulturopplevelser for barn og unge kan i tillegg sees på som et ledd i utviklingen av barn og unges kulturelle allmenndannelse.

Byrådet mener det kreves en aktiv og bevisst politikk og handling fra kommunens side for at det skal legges til rette for at alle barn og unge – uansett bakgrunn – får gode og berikende kunst- og kulturopplevelser, også innen scenekunst.

Det er kunstnerne og aktørene selv som må lage tilbudet og sikre at kvaliteten og profesjonaliteten er god. Kommunen har likevel noen virkemidler som benyttes allerede i dag. Dette omfatter for det første kommunens tre tilskuddsordninger på kunst- og kulturfeltet. Dernest leier kommunen ut enkelte subsidierte kommunale produksjons- og øvingslokaler til aktører innen scenekunsten. Kommunen er i tillegg eier av Oslo Nye Teater og har oppgaven med å forvalte Den kulturelle skolesekken i Oslo.

Scenekunst for barn og unge har ikke tidligere vært viet spesiell oppmerksomhet fra kommunens side ved en samlet fremstilling. Byrådet har kommet til at kommunen nå bør ha en strategi for feltet slik at det kan legges til rette for enda mer scenekunst for barn og unge fremover.

Strategien er utarbeidet i samarbeid med Kulturetaten som er faginstansen på området. Kulturetatens innspill til strategien følger som vedlegg 4 til byrådssaken.

2. Avgrensninger og begrepsbruk

2.1 Barneteater – scenekunst

Byrådet vil i strategien omtale scenekunst for barn og unge. Ved å utvide strategien fra barneteater til scenekunst inkluderer strategien også kunstarter som dans, nysirkus og opera. Skillene mellom de ulike uttrykksformene er heller ikke så tydelige – og det vil være vanskelig å sette klare grenser for hva som oppfattes som kun teater.

2.2 Barn og unge

«Barn og unge» kan omfatte barn og unge helt fra spedbarnsalderen og opp til rundt 20 år. Denne strategien omhandler barn og unge fra småbarnsalderen og opp til 14-15 årsalderen. Ungdom fra 16 år og oppover vil kunne ha glede også av voksenforestillinger og vil ellers i større grad enn de yngre kunne håndtere og selv velge blant oppsetninger og tilbud.

2.3 Scenekunst for barn og unge

Medvirkning og samspill er ofte sentralt ved scenekunst for barn og unge. Det vil noen ganger være glidende overganger for hva som er scenekunst «for» og hva som er scenekunst «av og med» barn og unge. Deltagelse i for eksempel barne- og ungdomsteater kan inspirere barn og unge til å bli opptatt av å se scenekunst eller selv å bli profesjonelle scenekunstnere i voksen alder. Utgangspunktet for denne strategien er likevel scenekunst *for* barn og unge. Byrådet vil på et senere tidspunkt legge frem en sak om Oslo kulturskole (tidligere Oslo musikk- og kulturskole) der scenekunst av og med barn og unge vil inngå.

2.4 Profesjonelt

Strategien gjelder det profesjonelle scenekunstfeltet.

3. Kulturbruk

Barn og unge er langt på vei prisdelt voksnens initiativ og valg for å ha tilgang til kulturtilbud. Bortsett fra tall fra Den kulturelle skolesekken i Oslo, som viser besøk fra elevene i Osloskolen i skoletiden, er det vanskelig å gi en fullstendig oversikt over hvilke barn som benytter seg av scenekunsttilbudet.

3.1 Statistisk Sentralbyrå

Tidligere tall fra Statistisk Sentralbyrå og Norsk Kulturbarometer har vist at innbyggernes inntekt og utdanning generelt har stor betydning for bruken av de fleste kulturtilbud. Også Norsk Kulturbarometer 2016, publisert av Statistisk Sentralbyrå i mai 2017, viser at innbyggernes utdanning og inntekt generelt har stor betydning for bruken av de fleste kulturtilbud. Det følger av Norsk Kulturbarometer at de med høy utdanning bruker kulturtilbudene i betydelig større grad enn personer med lav utdanning, særlig innenfor de tradisjonelle kulturtilbudene som teater, opera, ballett og dans, kunstutstillinger og museer, men også for kino. Resultatet fra Norsk Kulturbarometeret 2016 viser også at høy inntekt og høyt kulturforbruk henger sammen, men med unntak av besøk på bl.a. folkebibliotek og idrettsarrangement.

Kulturbarometeret er delt opp med statistikk innenfor de ulike kulturtilbudene, bl.a. om besøk etter utdanningsnivå, etter husholdningsinntekt og etter aldersgruppe. Dersom man ser på utdanningsnivå isolert sett, er det de med høy utdanning som går mest på teater, musikal og revy. Det er også de med høy husholdningsinntekt som går mest på disse tilbudene. Sett

isolert kun på alder, er besøkstallet høyest i gruppen mellom 9 og 15 år. Av disse har 58 % vært på en eller flere slike kunstopplevelser de siste 12 månedene.

Også blant de som går på opera/operette og ballett- og danseforestillinger er det etter Kulturbarometeret en klar sammenheng mellom besøk og utdanningsnivå. Husholdningsinntektens størrelse har imidlertid noe mindre betydning her for besøkene. Ser man på alder isolert, er besøksandelen lav blant de unge på opera og operetter, mens på ballett og danseforestillinger hadde de mellom 9 og 15 år det største besøket av de aldersgruppene statistikken er delt opp etter.

3.2 Oslo kommunes kulturbruksundersøkelse

Byrådet fikk våren 2017 gjennomført en kartlegging av barn og unges kulturbruk i Oslo. Norsk Publikumsutvikling sammen med Opinion AS gjennomførte kartleggingen, bl.a. ved en spørreundersøkelse blant barn (foreldre) og unge fra 0 til 20 år, til sammen 824 personer. I tillegg ble det utført dybdesamtaler med 23 unge i alderen 9-19 år.

Ett av hovedfunnene er at: «Det er gjennomgående mye homogenitet i tallene, og mindre sosiale forskjeller i kulturbruken enn man kanskje skulle tro». Kartleggingen synes å vise noe mindre forskjeller i kulturbruken i Oslo blant barn og unge enn man kanskje kunne antatt også i lys av resultatene fra Norsk Kulturbarometer. Kommunens kulturbruksundersøkelse baserer seg imidlertid på andre grupperinger og andre spørsmålsstillinger enn det som ligger til grunn for Norsk Kulturbarometer. Det er derfor ikke er mulig å foreta en direkte sammenligning mellom resultatene.

Kulturbruken blant barn og unge viser seg å være forholdsvis lik i øst og vest i Oslo, men de som bor øst benytter seg i større grad av de kulturinstitusjonene som ligger i øst – og de som bor i vest benytter seg i større grad av kulturinstitusjonene i vest. Når det gjelder Oslo Nye Teater, Nationaltheatret og Det Norske Teatret som alle ligger sentralt i Oslo sentrum, er disse besøkt noe mer av de som bor i vest enn av de som bor i øst. Visningsstedenes beliggenhet synes å ha en viss betydning i forhold til hvilken del av byen de barn og unge som besøker stedet kommer fra.

Kulturbruksundersøkelsen sier i tillegg noe om bruken av kulturtilbudet blant barn og ungdom – fordelt på innvandrerbakgrunn. Blant de som har vært på teater/barneteater en eller flere ganger de siste 12 månedene, er andelen av de med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn noe lavere enn gruppen «andre» (47 % mot 54 %). Ser man på kunstformen danseforestillinger er tallene imidlertid motsatt – her hadde 38 % av de med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn vært på dette de siste 12 månedene mot 28 % av de som ikke har denne bakgrunnen. Også opera er en kunstform som har en større andel besøkende blant de med ikke-vestlig bakgrunn (18 % mot 9 %).

Til bruk for denne strategien er det samlet sett ikke funnet slike klare indikasjoner på store forskjeller i kulturbruken i Oslo som *i seg selv* får innvirkning på byrådets mål og tiltak.

Noen hovedfunn fra kulturbruksundersøkelsen

- Det er gjennomgående mye homogenitet i tallene, og mindre sosiale forskjeller i kulturbruk enn man kanskje skulle tro.
- Kulturbruken er forholdsvis lik i øst og vest i Oslo, men det er flere i øst enn i vest som oppgir at de aldri har brukt en del populære kulturtilbud som kino og konserter
- Foruten tid og penger er interesse og tilpasning til målgruppen viktige motivasjonsfaktorer. Det sosiale aspektet må heller ikke undervurderes – å ha

noen å gå sammen med er viktig for de unge.

Kilde: *Barn og unges kulturbruk i Oslo kommune*, februar til mai 2017 av Opinion og Norsk Publikumsutvikling

4. Innspill og utfordringer

For å få et best mulig grunnlag for strategien har det vært gjennomført to innspillmøter. Invitasjonen til det første møtet gikk bredt ut til en rekke sentrale aktører innen scenekunstheltet. Møtet ble holdt på Oslo Nye Trikkehallen og det var stor interesse. Til det andre møtet gikk invitasjonen til Norsk teater- og orkesterforening (NTO), Oslo Teatersenter, Periskop, Scenekunstbruket og Den kulturelle skolesekken i Oslo. Begge møtene førte til nyttige og interessante innspill.

Det er også gjennomført separate møter med Oslo Nye Teater, Det Norske Teatret, Nationaltheatret og Riksteateret. I tillegg har det vært møter med Tigerstadteateret og med Den Mangfoldige Scene.

I møtene har det vist seg å være et stort engasjement blant mange for et godt scenekunsttilbud til barn og unge i Oslo. Byrådets vurdering om at det er viktig at barn og unge får oppleve scenekunst, synes slik sett å deles av mange. Aktørene er samtidig innforstått med – og klare på – at det er et skille mellom hva det er kommunen kan gjøre og hva som er kunstneres og andre aktørers oppgaver for å få til et godt tilbud. Mange aktører har også vist til at det allerede i dag er mye bra scenekunst for barn og unge i Oslo og at det er et stort mangfold i tilbudet.

Noen innspill og utfordringer fra møtene trekkes frem her. Ett innspill som kom fra flere er at en del oppsetninger innenfor det frie scenekunstheltet kun spilles et mindre antall ganger og da kanskje bare i regi av Den kulturelle skolesekken i Oslo. Utfordringen blir at dette medfører at gode forestillinger ikke blir utnyttet slik de burde og vist frem til det beste for barn og unge. Blant årsakene er det vist til at det er få scener å sette opp forestillinger på ut over de faste institusjonene, samt at det er mangel på rimelige lokaler til å utvikle produksjoner og til å øve på disse. Også fra enkelte av institusjonsteatrene side er det kommet innspill på at det er mangel på scener utenfor egne scenehus og særlig utenfor sentrum.

I tillegg har det fra aktører kommet ønsker om endringer i praksis og i innretningene av kommunens tilskuddsordninger. Det er videre kommet innspill på at det er utfordringer med hensyn til tilgjengelighet slik at barn og unge over hele byen kan få et tilbud. Dette har å gjøre med hvor scenene er lokalisert, kollektivtransport, mm. Det er også synliggjort mangel på et formidlingsledd som kan gi publikum en god oversikt over de tilbudene som finnes, for eksempel ved en nettside. I tillegg mangler det et formidlingsledd for aktørene innen det frie scenekunstheltet slik at disse på en enkel måte kan få informasjon om ledige scener, øvingslokaler, mv.

Det gis en mer utfyllende beskrivelse av innspillene og utfordringene i punkt 8 nedenfor.

5. Statens politikk på scenekunstheltet

5.1 Oversikt

Det er laget en større oversikt over scenekunstheltet i Norge. I St.meld.nr. 32 (2007-2008) *Bak kulissene* ble tilgjengelighet og finansiering av scenekunsten i alle fylkene i Norge beskrevet. Selv om meldingen er blitt noen år gammel, er den fortsatt et sentralt dokument som gir en omfattende gjennomgang av scenekunsttilbudet på det tidspunktet over hele landet, både innenfor teater, dans og opera. I meldingen ble det gitt politiske mål for scenekunsten. Ett av målene i meldingen var at scenekunst skal nå ut til hele befolkningen (og i hele landet). Dette

skulle bl.a. gjøres ved å styrke produksjon og formidling av forestillinger *rettet mot barn og unge*. Meldingen fikk sin tilslutning av Stortinget. Stortingsmeldingen omhandler ikke Oslo kommune spesielt. Som en oppfølging av meldingen har det vært gjennomført evalueringer av flere teatre som mottar statlige midler, herunder Det Norske Teatret og Nationaltheatret.

5.2 Kulturrådet

Kulturrådet gir tilskudd til aktører innen kunst- og kulturfeltet over hele landet, både institusjoner, grupper og enkeltkunstnere. Dette omfatter også aktører innen scenekunstheltet. Kulturrådet forvalter mange ulike tilskuddsordninger, inkludert ordninger som har til formål å stimulere til produksjon av scenekunst i det frie scenekunstheltet. Flere av de aktørene som mottar tilskudd til konkrete enkelttiltak fra Oslo kommune, mottar i tillegg tilskudd fra Kulturrådet til det samme prosjektet, eller de har søkt om dette.

Av betydning for denne strategien kan det vises til Kulturrådets prosjekt Kunstløftet som ble avsluttet i 2015. Formålet med Kunstløftet var å øke kvaliteten og bevisstheten om kunst for barn og unge. Som del av satsingen ble nettstedet www.periskop.no etablert. Dette er et nettidsskrift som skal bidra til å styrke og utvikle kritikk og kritisk refleksjon rundt barn og unges møte med profesjonell kunst, finansiert av Kulturrådet. Dette er en plattform også for scenekunstheltet for barn og unge.

5.3 Forskning

Forskning og utredning på feltet kunst og kultur er et satsingsområde for Kulturrådet. Samfunnet er i kontinuerlig endring, med blant annet digitalisering og nye kommunikasjons- og formidlingsplattformer. Barn og unges erfaringsverden endres og utfordres. Man kan nå dem på andre måter og på andre arenaer enn tidligere, og dette må både formidlingen av kunsten og forskningen ta innover seg. I lys av dette utlyste Kulturrådet våren 2017 midler til forskning med mål om å få ny kunnskap om barn og unges forhold til kunst og kultur, om kunst- og kulturuttrykkenes plass i barn og ungdoms liv, samt om aktører, tiltak og politikk på området. Dette kan gi interessant resultater til bruk også for Oslo kommunes videre satsing innen kunst- og kultur til barn og unge.

6. Situasjonsbeskrivelse – aktørene, aktivitetene og scenene

Oslo er i dag preget av et stort og mangfoldig scenekunsttilbud for barn og unge med mange ulike aktører, visningssteder og former for samarbeid. Aktørene kan deles i to hovedgrupper – de store institusjonene og det frie scenekunstheltet. I tillegg kommer de private teatrene uten offentlige tilskudd. En annen måte å dele scenefeltet inn på er å se på de faste scenene for seg slik at også andre enn institusjonene inngår, og deretter gruppen med aktører uten fast spillested. Nedenfor vil begge tilnærmingene bli berørt; først omtales institusjonene kort, så det frie feltet. Deretter følger en oversikt over faste scener og over kommunens tilskuddsmottakere. Til sammen gir dette et bilde av scenekunsttilbudet i Oslo, selv om det ikke vil være fullstendig.

6.1 Om statistikken som benyttes

Norsk Scenekunstbruk er en formidler av scenekunst for barn og unge. Scenekunstbruket har nylig gjennomført en kartlegging av tilbud og behov innen scenekunst i Oslo for barn og unge. Kartleggingen er gjennomført i forbindelse med en studie av behovet for et fast visningssted for scenekunst for barn og unge. Den baserer seg på data fra Norsk teater- og orkesterforening (NTO), som er en organisasjon for offentligstøttede institusjoner, samt data fra aktører som ikke er medlem av denne. Noe av statistikken som benyttes i denne saken er fra det arbeid Norsk Scenekunstbruk har gjort.

I tillegg er det benyttet statistikk fra Norsk teater- og orkesterforening (NTO) som selv publiserer statistikk bygget på innrapporteringer fra medlemsinstitusjonene om antallet produksjoner, visninger og publikum. Denne fremgår på siden www.scenestatistikk.no. Statistikken differensierer ikke på alderen på publikum til de solgte billettene. Antall barne- og voksenbilletter rapporteres heller ikke separat. Dette gjør at det er en utfordring å få eksakt kunnskap om hvilke aldersgrupper institusjonene når i dag med sitt tilbud.

En oversikt over produksjoner og besøk ved de institusjonene som er medlem av Norsk teater- og orkesterforening (NTO), er det mulig å få gjennom statistikkene derfra. Det har imidlertid vist seg vanskelig å lage en god oversikt over *det frie scenekunstheltet* til bruk for denne strategien. Aktørene er ulike og ikke alltid så lett å fange opp. Det ligger i tillegg i det frie feltets natur å være i endring. Noen fullstendig oversikt over det frie scenekunstheltet vil man nok neppe kunne få noen gang.

6.2 Institusjonene

De tre store institusjonsteatrene i Oslo viser alle scenekunst som retter seg mot barn og unge. Dette er Oslo Nye Teater, Nationaltheatret og Det Norske Teatret. Disse tre teatrene representerer store publikumsarenaer for scenekunst i Oslo og har alle flere scener hver. I tillegg kommer Den Norske Opera & Ballett med et omfattende tilbud.

6.2.1 Oslo Nye Teater – kommunens eget teater

Oslo Nye Teater er kommunens eget teater. Teateret mottar årlig driftstilskudd fra kommunen. Teateret spiller forestillinger tre steder i byen, to svært sentralt midt i sentrum (på Hovedscenen og på Centralteatret), samt i Trikkehallen på Torshov. Oslo Nye Teater har en sterk barne- og familieteaterprofil. I 2018 vil om lag halvparten av produksjonene til teateret være for barn og unge. Det er særlig på Hovedscenen og på Trikkehallen at det spilles for barn og unge.

Figurteatervirksomhet i Trikkehallen er sammen med Figurteateret i Nordland ett av Norges få tilbud av helårs figurteater. Oslo Nye Teater samarbeider med bl.a. Riksteateret om å få figurteater på turne. I tillegg har teateret inngått et samarbeid med Tigerstadsteateret. Dette samarbeidet består blant annet i at Oslo Nye Teater bistår Tigerstadsteateret med infrastruktur.

Oslo Nye Trikkehallen

Oslo Nye Teater har en egen scene for figurteater: *Oslo Nye Trikkehallen* på Torshov. Her spilles det figurteater for de minste barna hele året på dagtid. Dette teatertilbudet til barn er langt på vei enestående i Norge. Teateret besøkes av både barnehager og barnefamilier og er inngangsporten for mange barn til teaterverdenen. Enkelte av oppsetningene lages i et samarbeid med Riksteateret og spilles også på turne.

Oslo Nye Teater har, ved hjelp av en sponsor, igangsatt også prosjektet «Bli Med-Billetten». Institusjoner, humanitære organisasjoner og andre kan søke om å få kjøpe teaterbilletter til kr 50 på vegne av sine brukere uavhengig av billettpris. I 2016 fikk rundt 1200 personer glede av denne billetten. Tallet inkluderer både voksne og barn.

6.2.2 Andre institusjoner

Nationaltheatret og Den Norske Opera & Ballett er begge statlig eid, mens Det Norske Teatret er privateid med bl.a. Bondeungdomslaget som eier. Alle de tre institusjonene mottar betydelige tilskudd fra staten og alle satser omfattende på scenekunst for barn og unge.

Nationaltheatret har et stort tilbud rettet mot barn og unge, både forestillinger og omvisninger. For unge fra fylte 15 år opp til 25 år har de innført «Unge National-kortet» som gir rett til en billett på kr 110 per ordinære oppsetning på Nationaltheatret og Torshovteatret. Opplegget *Møt Nationaltheatret*, som er utarbeidet i samarbeid med Den kulturelle skolesekken Oslo, tilbys også til skoleklasser og fritidsgrupper i resten av landet. Elevene får bl.a. en introduksjon til teatrets historie og om Henrik Ibsen.

Det Norske Teatret har integrering av nye publikumsgrupper og rekruttering av barn og unge som særskilte mål. Teaterets ungdomskort, som er et «fordelsprogram» for unge opp til 25 år, har omlag 10 000 medlemmer. Det Norske Teatret har iverksatt tiltak rettet mot minoriteter og var med på opprettelsen av Den Mangfoldige Scene som omtales senere i denne saken. Skuespillerutdanningen Det Multinorske, en treårig utdanning for skuespillere med ikke-vestlig bakgrunn, er et initiativ fra Det Norske Teatret. Målet er å få ensembler som spiller det moderne Norge.

Den Norske Opera & Ballett har et omfattende samarbeid med skoler og mer enn 20 000 barn og unge tar hvert år del i aktiviteter, blant annet ved omvisninger og forestillinger. Operaen har en egen priskategori på kr 100 for billetter til barn i skoleklasser i grunnskolen til og med videregående skole. Operaen har også utviklet tiltaket «Opera på timeplanen» i samarbeid med *Teater Joker*. En femteklasse ved en skole får undervisningstimer sammen med profesjonelle kunstnere. Resultatet blir en forestilling som vises på skolen for medelever og familie.

6.2.3 Private teatre og produksjonsselskap uten offentlig driftstilskudd

I Oslo er det flere private teatre og produksjonsselskaper som viser scenekunst for barn og unge, men som ikke mottar offentlige tilskudd til driften. Et eksempel er *Folketeateret AS* – en privatdrevet musikk- og teaterscene. Scenekvelder AS produserer musikaler som vises på teateret. De private teatrene som ikke mottar offentlige tilskudd vil normalt være avhengig av inntektene fra billettsalget.

6.3 Det frie scenekunstheltet

Det frie scenekunstheltet består av enkeltkunstnere, eller små kompanier med kunstnere, som gjerne driver og eier en egen virksomhet. Finansieringen av disse skjer hovedsakelig gjennom engangs (løpende) tilskudd fra kommunen, Kulturrådet, ulike fond og ved billettinntekter. Eksempler på tiltak som har mottatt kommunalt engangstilskudd fremgår av punkt 6.5.2 nedenfor. Oppsetningene vises på ulike mindre scener og scenehus, lokale kultur- og samfunnshus og kommunens bibliotekfilialer. Endel oppsetninger vises også på skoler gjennom Den kulturelle skolesekken i Oslo. Noen få av aktørene innen det frie scenekunstheltet er innvilget driftstilskudd fra kommunen. For 2017 ble det blant annet innvilget tilskudd til Tigerstadsteateret.

6.4 Faste scener i Oslo – oversikt over produksjoner og besøkende

I tabellene nedenfor gis det en oversikt over faste scener i Oslo, med produksjoner rettet mot barn og unge i 2016. Oversikten er basert på materialet som Norsk Scenekunstbruk har utarbeidet. Tallene er hentet fra www.scenestatistikk.no og institusjonene selv og gjelder offentlig tilgjengelige forestillinger som er rettet mot barn og unge (i denne sammenheng 0-20 år) og vist i institusjonens lokaler i Oslo. Tilsvarende tall for forestillinger rettet mot barn og unge mellom 0

og 15 år, er ikke tilgjengelig. Forestillinger vist gjennom Den kulturelle skolesekken eller utenfor Oslo, og forestillinger formidlet av samprodusenter, er ikke med.

Som Norsk Scenekunstbruk presiserer, er det verdt å merke seg at institusjonene ikke nødvendigvis skiller mellom profesjonelle og amatører i denne sammenhengen. De påpeker også at det ser ut til å være varierende praksis når det gjelder definisjonen av uttrykket «rettet mot barn og unge». Dermed er det også variasjon når det gjelder andelen barn og unge av det totale antallet publikum, som er det innrapporterte tallet.

Oversikt over permanente scener med produksjoner rettet mot barn og unge (0-20 år) i Oslo i 2016

Scene	Antall produksjoner for barn og unge	Antall forestillinger/ arrangement for barn og unge	Antall publikummere (både voksne og barn) på produksjoner for barn og unge	Mottar driftstilskudd fra Oslo kommune
Nationalteatret	19	291	129 467	
Den Norske Opera & Ballett	16	263	60 936	
Oslo Nye Teater	7	232	57 650	Ja
Det Norske Teatret	6	115	24 480	Tallene inkluderer Den Mangfoldige Scene
Folketeatret	1		12 000	
Dansens hus	11	75	5 960	
Black Box Teater	5	61	5 581	Ja
Riksteatret	2	13	2 919	
Nordic Black Theatre	37	37	2 200	Ja
Det Andre Teatret	4	16	741	Ja
Riksscenen	14	14	709	
Teater Manu (tegnspråkteater)	2	8	545	
Sentralen	48		Fører ikke publikumsstatistikk	

I ett av innspillsmøtene ble statistikkgrunnlaget fra institusjonene drøftet. Det er enighet blant aktørene om at statistikkgrunnlaget når det gjelder kunnskap om barn og unge og deres deltakelse i, og opplevelse av, scenekunst er mangelfullt. Samtidig ble det påpekt fra Norsk teater- og orkesterforening (NTO) at det vil være ressurskrevende for institusjonene å foreta mer nyansert rapportering. Der hvor man har enkel tilgang til å skille ut barnebilletter bør det kunne la seg gjøre, men utover dette er det færre muligheter. Det ble dessuten påpekt at noe av verdien er nettopp at voksne og barn ser scenekunst sammen og har en felles opplevelse. Det ble antydnet at verdien av å innhente mer nyanserte tall ut fra solgte billetter muligens er begrenset når man ser på ressursene det vil kreve fra institusjonene. Det ble også vist til at det er viktigere å arbeide med å styrke kvalitet fremfor å øke rapportering og dermed statistikkgrunnlaget.

6.5 Oslo kommunes tilskudd til scenekunstheltet – med fokus på barn og unge

Oslo kommune har tre tilskuddsordninger der aktører og tiltak innen scenekunstheltet er en av flere målgrupper; driftstilskudd til kunst- og kulturinstitusjoner, tilskudd til enkeltstående løpende kunst- og kulturtiltak og tilskudd til innovasjon i kulturlivet og kulturnæringene.

Kommunen gir årlig driftstilskudd til om lag 20 større og mindre kulturinstitusjoner primært innenfor det profesjonelle scenekunstheltet i Oslo. Av disse er det et fåtall som ikke tilbyr forestillinger for barn og unge. Uten at dette kan tallfestes, legges det derfor til grunn at i hvert fall deler av disse tilskuddene også vil bidra til et tilbud for barn og unge. I tillegg eksisterer det et mangfold av andre aktører som søker om og som mottar tilskudd til

enkeltforestillinger gjennom ordningen med tilskudd til løpende kunst og kulturtiltak gjennom året.

6.5.1 Driftstilskudd

6.5.1.1 Innledning

Oslo kommunes driftstilskudd til kunst- og kulturinstitusjoner skal bidra til kvalitet og mangfold i Oslos kunst- og kulturtilbud, støtte formidling av kulturarven og stimulere til nytenkning og utvikling i h.h.t. overordnede føringer som følger av kommunens vedtatte kulturpolitiske mål og strategier.

Den samlede summen driftstilskudd som i 2017 gikk til scenekunstinstitusjoner, og andre scener og aktører innenfor scenekunsten var på i overkant av 106 millioner kroner. Av dette beløpet gikk 80 millioner til Oslo Nye Teater.

Det er et stort mangfold blant aktørene. De fleste aktørene har et tilbud til barn og unge, men ikke alle. Det er alt fra store institusjonsteatre, teaterskoler, arenaer for figurteater, arenaer for dans rettet mot profesjonelle aktører, festivaler, m.m. Tabellen nedenfor gir en oversikt over de ulike driftsmottakerne, kategorisert etter i hvilken grad de kan sies å ha et tilbud til barn og unge, og beløp de mottok gjennom driftsstøtten i 2016 og 2017. De grønne feltene representerer nye aktører i 2017.

Aktører i kategorien «teater/scenekunst/dans», driftstilskudd fra Oslo kommune 2016 og 2017

Kategori	Aktør	2016	2017
Aktører med barn og unge som hovedmålgruppe	Tigerstadsteateret		500 000
	Den Mangfoldige Scenen		300 000
	Tekstlab		100 000
	Annes Dukketeater	175 000	175 000
	Hovedøya dukke- og fortellerteater, Øyteatret	125 000	150 000
	Kunsthøgskolen i Oslo, 1. kl. skuespillerutdanningen – Sommerspill	100 000	100 000
Aktører som har barn og unge som en av flere målgrupper	Oslo Nye Teater	80 000 000	80 000 000
	Black Box Teater	11 200 000	10 900 000
	Vega Scene (er i vedtaket plassert i kategorien visuell kunst)	2 000 000	5 400 000
	Nordic Black Theater	2 500 000	2 800 000
	Oslo Teatersenter (mottar i tillegg kr 350 000 til Rampelysfestivalen)	1 400 000	1 400 000
	Det Andre Teatret	800 000	1 000 000
	Rom for Dans	700 000	700 000
	Maridalsspillet	500 000	500 000
	Dramatikkens hus	400 000	400 000
	Danseinformasjonen/Dansens dager	200 000	200 000
Teaterskoler for barn og unge	Minkens barne- og ungdomsteater	100 000	100 000
	Østensjø barne- og ungdomsteater	100 000	100 000
Aktører som ikke har eksplisitt tilbud til barn og unge	Grusomhetens Teater	650 000	700 000
	Nydalen Samdans	400 000	700 000
	PRODA Profesjonell dansetrening	100 000	200 000

6.5.1.2 Aktører som har med barn og unge som hovedmålgruppe

I denne kategorien er det tre aktører som ble innvilget driftstilskudd første gang i 2017. Dette er Tigerstadsteatret, Den Mangfoldige Scenen og Tekstlab. Disse aktørene har det vært ønskelig å støtte nettopp fordi de har nyskapende scenekunsttilbud. Videre er det i denne kategorien to dukketeatre (figurteatre), Annes Dukketeater og Hovedøya dukke- og fortellerteater (Øyteatret), samt et årlig teater i Frognerparken med studenter fra Kunsthøgskolen. Aktørene presenteres her kort:

Tigerstadsteatret vil se verden fra barnas perspektiv og være i dialog med barna. Visjonen er at alle barn og unge i Oslo skal få se teater som vil bety noe for dem for resten av livet. Tigerstadsteaterets prosjekt «Tigerstadskids» i april 2017 i Rådhushallen ble laget i et samarbeid med Oslo Nye Teater. Dette var en installasjon hvor publikum kunne gå på oppdagelsesferd i Tigerstaden og lytte til Oslobarns stemmer.

Den Mangfoldige Scenen er stiftet av Bondeungdomslaget i Oslo, Noregs Ungdomslag og Det Norske Teater. Barn og unge mellom 6 og 28 år får lære å uttrykke seg og skape teater. Scenen tar utgangspunkt i den store og varierte kulturelle rikdommen som unge har med seg. Årlig gis det tilbud til 150 unge fra ulike kulturelle og sosiale miljø i Oslo. Oppsetningene blir vist på Nynorskens hus og på scenene til Det Norske Teatret.

Tekstlab driver utvikling av kunstneriske uttrykk for unge under 26 år. Det er en arena for å få frem nye fortellinger og produksjoner innen scenekunsten. Deltagerne kommer med egne ideer og arbeider sammen med profesjonelle scenekunstnere som veileder dem i arbeidet. Tekstlab samarbeider med bl.a. Dramatikkens Hus, Nordic Black Theatre og Biblo Tøyen.

Annes Dukketeater er et dukketeater i Frognerparken som spiller forskjellige forestillinger året rundt. Det er stort sett skoler, barnehager og familier som er publikum. De arrangerer også verksteder hvor barn får lage teaterdukker.

Hovedøya dukke- og fortellerteater (Øyteatret) utvikler, produserer og fremfører scenekunst basert på nyskrevet dramatikk, andre fortellinger og folkeeventyr. Øyteatret er et turnerende teater, som reiser ut og spiller på blant annet skoler og øyene i Oslofjorden. Hovedmålgruppen er barn og unge.

Kunsthøgskolen – sommerteater i Frognerparken drives av studenter ved Kunsthøgskolen (Teaterhøgskolen). Målgruppen er barn og unge. Tall fra de siste år viser at rundt 10 000 publikum besøker teateret hver sesong.

6.5.1.3 Tilbud som har barn og unge som en av flere målgrupper

I denne kategorien finner vi de større teatrene som får driftstilskudd fra kommunen. Oslo Nye Teater er ett av disse og i en særstilling siden det er heleid av kommunen. Andre sentrale aktører er Black Box Teater, Nordic Black Theatre, Oslo teatersenter og Det Andre Teatret. Alle disse har tilbud til barn og unge som del av sitt program. I tillegg er Rom for Dans og Danseinformasjonen/Dansens dager i denne gruppen tilskuddsmottakere.

Black Box Teater er et programmerende teater som presenterer og co-produserer frittstående kunstnere og kompanier. Teateret setter også opp forestillinger for barn og unge. Profilen til teateret er internasjonal og samtidsorientert. Årlig arrangeres Oslo Internasjonale Teaterfestival som viser scenekunst fra hele verden. Black Box Teater holder til på Rodeløkka.

Nordic Black Theatre har tilbud både for, av, og med barn og unge. Teateret produserer egne forestillinger og tar imot gjestespill. Teateret har også et skoletilbud; Nordic Black Xpress som er for unge multikulturelle scenekunstnere. Det holder til i Cafeteatret på Grønland.

Det Andre Teatret har fokus på improvisasjon. På teateret vises internasjonale og norske forestillinger for voksne og barn. Teatret har en egen barnesatsing «De Andre Barna». Teateret holder til på Bjølsen.

Oslo teatersenter tilbyr infrastruktur, nettverk og kurs for bl.a. teatergrupper, skuespillere og dramatikere. Teatersenteret holder til i TRAFØ Kunstnerhus på Tøyen. Også barn og unge tilbys kurs «Oslo teaterskole» for barn mellom 7 og 18 år, med undervisning i scenekunst. Hvert år arrangerer teatersenteret Rampelysfestivalen.

Rom for Dans er en produksjons-, trenings- og forestillingsarena for profesjonelle danse- og scenekunstnere, barn, unge og andre i Oslo og holder på Rodeløkka. Rom for Dans driver publikumsrettet kunstproduksjon og utvikler forestillinger, samt er et kompetansesenter for utvikling, forskning og formidling.

Danseinformasjonen/Dansens dager er en nasjonal aktør, men som mottar driftstilskudd fra kommunen særskilt til gjennomføring av Dansens Dager, et arrangement på Scenehuset i Bogstadveien. Danseinformasjonen tilrettelegger for arrangementet, men initiativet til å danse kommer fra grupper og enkeltaktører, både unge og gamle, fra hele landet.

Dramatikkens hus kan gi skrivestipend, dramaturgstøtte og støtte til scenearbeid (verksted). Minst 10 % av tildelingene skal være rettet mot dramatikk for barn og unge. I 2015 og 2016 gjennomførte Dramatikkens hus en stor figurteatersatsning for barn. Satsingen resulterte i nye tekster for figurteater og blir videreført som en satsing for tekster til teater for barn.

Maridalsspillet er et historisk spill som settes opp ved kirkeruinene i Maridalen. Målgruppen er bl.a. familier. Spillet er et samarbeid mellom profesjonelle og frivillige.

6.5.1.4 Teaterskoler, m.m.

Det er flere aktører som driver skoler for barn og unge innen scenekunstheltet eller som setter opp forestillinger med barn og unge, og som mottar driftstilskudd. Dette gjelder i første rekke Minkens barne- og ungdomsteater og Østensjø barne- og ungdomsteater, men også Den Mangfoldige Scenen og Oslo teatersenter er aktører som faller inn i denne gruppen. Flere av de andre av aktørene som er nevnt foran har ulike former for undervisningstilbud som en del av aktiviteten som et tillegg til at det settes opp profesjonelle forestillinger for barn og unge. Kommunen har også sin egen kulturskole, tidligere Oslo musikk- og kulturskole.

Slike tilbud er svært viktige. Det er grunn til å tro at deltagelse og involvering i ung alder kan være med på å inspirere barn og unge til å oppleve mer scenekunst, eller til kanskje selv å ville bli profesjonell scenekunstner i voksen alder. Byrådet vil legge frem en egen sak om kommunens kulturskole. I den vil viktigheten av barn og unges mulighet til deltagelse i kulturskoler bli omtalt.

Den mangfoldige scene er et teater (visjonene)

- «der kvar enkelt blir sett og respektert for at «eg er den eg er»
- som opnar, frigjer og tek imot
- der ein tone, eit steg, ei rørsle, eit ord skaper eit møte»

Kilde: www.mangfoldige.no

6.5.2 Tilskudd til kunst- og kulturtiltak gjennom året

Tilskuddsordningen skal gjennom enkelttildelinger gjennom året (løpende tildelinger) søke å bidra til kvalitet og mangfold i Oslos kunst- og kulturtilbud, støtte formidling av kulturarven

og stimulere til nytenkning og utvikling innen tilbudet. Nedenfor følger en oversikt over søknader og tildelinger innenfor tilskuddsordningen i 2016 og frem til mai 2017. Oversikten viser hvordan denne tilskuddsordningen brukes til scenekunst for barn og unge. I gjennomgangen er det for oversiktens skyld både tatt med profesjonell scenekunst med voksne utøvere, og tiltak for og med barn eller ungdom.

Byrådet har de senere årene økt tilskuddet til scenekunst for barn og unge betraktelig. Pr mai 2017 var det tildelt over 500 000 kroner til denne typen tiltak. Til kontrast har det i foregående år vært tildelt kr 345 000 (av en ramme på 2,9 millioner i 2014), kr 200 000 (av en ramme på 5 millioner i 2015) og kr 180 000 (av en ramme på 5 millioner i 2016).

Løpende tilskudd til tiltak innenfor scenekunst for barn og unge 2016

Tildelingsår 2016					
Kategori	Søker	Tiltak	Omsøkt	Tilskudd	Merknad
Profesjonell scenekunst med voksne utøvere	Kompani Lerkafolk v / Thale Ternes	Juleforestillingen Ønskeskogen	30 000	30 000	Teater med dukker (figurateater). Målgruppe: Barn 3-10 år
	Para Film og teater Da v/Tor Itai Keilen	Vetle snakker sant	115 000		Interaktiv dukkeforestilling. Målgruppe 6-10 år + foresatte.
	Mari Elise Haugen	Utvikling og fremføring av teaterforestillingen <i>Kjærleiken er ingen leik for faen</i>	50 000		Målgruppe : ungdoms-og -videregående skole
	Visjoner teater	Hedda Gabler på Sæterhytten	65 000	40 000	Ungt publikum
	Kingwings AS	The Formula	150 000	80 000	Danseforestilling. Rettet mot barn og ungdom.
	Morten Minothi Kristiansen	Forestillingen Hvor er Bolla Pinnsvin ?	25 000	20 000	Fortellerkunst og musikk. For barn
	Domogalla-dance	Snøjenta	30 000	10 000	Musikkteaterforestilling. Primærmålgruppe barn fra 3-9 år.
Tiltak for og med barn/unge:	Høydan kulturproduksjon	Exit	150 000		Ungdom medvirkende. - Målgruppe ungdom.
	Fresearmeen Barn og unge	Danseworkshop for barn	21 504	-	
Til sammen omsøkt og tildelt 2016			636 504	180 000	

Løpende tilskudd til tiltak innenfor scenekunst for barn og unge – pr mai 2017

Tildelingsår 2017 t.o.m. tredje tildeling					
Kategori	Søker	Tiltak	Omsøkt	Tilskudd	Merknad
Profesjonell scenekunst med voksne utøvere	Deoran	Taheli, Djimmi e Natte	80 000	60 000	Konsertforestilling. 3-8 år
	Helge Langerud Heikkilä	Venter på grønn snø.	459 476		Teaterforestilling for barn. Bl.a. manglende informasjon om medvirkende en del av avslagsvedtaket
	ASSITEJ Norge	Teaterlørdag Ung 2017	129 000	100 000	0-12 år. 10 lørdager.
	De onde halv søstre	Klare selv!	119 704	80 000	2-6 år.
	Stiftelsen Akershus festning for kunst og kultur	Vandreteater på Akershus festning - Årringer i stein	150 000	150 000	Bred målgruppe (publikum har vært fra 6-7 år til over 90 år).
	Stiftelsen Akershus festning for kunst og kultur	Peer Gynt på Akershus festning 2017	200 000	100 000	Et bredt publikum fra barn og unge til godt voksne seniorer.
	Didá Produksjoner	Papegøyen som ikke likte løgner	56 726	15 000	3-8 år.
Til sammen omsøkt og tildelt t.o.m 3 tildeling 2017			1 194 906	505 000	

6.5.3 Tilskudd til innovasjon innen scenekunstheltet

Oslo kommune har en tilskuddsordning med formål å bidra til innovasjon innen kulturlivet og kulturnæringene i Oslo. Ordningen skal bidra til *utvikling, eksperimentering og utforskning*. En gjennomgang av tildelinger innenfor ordningen de senere årene viser at det er tildelt midler som på ulike måter kan ha betydning for utviklingen av scenekunstheltet og tilbudet til barn og unge.

Det har for det første vært innvilget innovasjonsmidler til Norsk Scenekunstbruk i anledning et arbeid forprosjekt *Kloden*. Prosjektet hadde som formål å utrede behovet for etablering av en fast scene for visning av scenekunst for barn og unge i Oslo. Det er til sammen gitt 200 000 kroner til forprosjektet; 100 000 i 2015 og ytterligere 100 000 i 2016. Det er også innvilget innovasjonsmidler til initiativtakerne bak utvikling av *Vega Scene*. Prosjektet skal bli en scene for dokumentarfilm, men Vega Scene vil også være en aktuell som visningssted for det frie scenekunstheltet. Selv om Vega Scene ikke er spesielt rettet inn mot barn og unge, vil disse være en av flere målgrupper. Vega Scene ble i 2015 innvilget 400 000 kroner gjennom innovasjonsordningen til utvikling av et driftskonsept.

I 2017 ble det innvilget 300 000 kroner i innovasjonsmidler til investering i bl.a. design av nettsider til *Heddadagene*, en ny teaterfestival der teatre over hele landet har gått sammen om å sette opp forestillinger i Oslo. Forestillingene spilles på ulike teatre i Oslo, som også presenterer egne forestillinger på festivalen. Festivalen hadde i 2017 et eget program med barne- og ungdomsforestillinger. Det er Norsk teater- og orkesterforening (NTO) som står bak festivalen.

7. Den kulturelle skolesekken og Deichmanske bibliotek

Oslo kommune bidrar til tilbudet om scenekunst for barn og unge ved forvaltning av Den kulturelle skolesekken i Oslo (DKS Oslo) og ved tilgjengeliggjøring og utlån av sceneplass på Deichmanske bibliotekfilialer.

7.1 Den kulturelle skolesekken i Oslo

Den kulturelle skolesekken skal medvirke til at elever i skolen får et profesjonelt kunst- og kulturtilbud, legge til rette for at elever skal få tilgang til, gjøre seg kjent med og utvikle forståelsen for kunst- og kulturuttrykk av alle slag, og medvirke til å utvikle en helhetlig innlemming av kunstneriske og kulturelle uttrykk i realiseringen av skolens læringsmål. Også scenekunst skal være representert blant kulturuttrykkene. Den kulturelle skolesekken finansieres av spillemidler som fordeles til fylkeskommunene av Kulturdepartementet.

Ifølge Norsk Scenekunstbruks oversikt fikk 48 % av elevene i Osloskolen i 2016 et tilbud om å oppleve scenekunst gjennom Den kulturelle skolesekken. Dette er litt under landsgjennomsnittet, som var på 56 % for samme året.

I Oslo er Den kulturelle skolesekken organisert som en del av utdanningssektoren. Programmet består av et fast program for grunnskolen og et valgfritt program på videregående skole. Kun det faste programmet for grunnskolen omtales her.

Fra skoleåret 2011/12 er scenekunst lagt inn i det faste programmet på 1. og 2. trinn og på 10. trinn. Hele 1. og 2. trinn får besøk av en scenekunstproduksjon eller en produksjon med kunstarter i samspill mellom scenekunst, musikk eller fortellerkunst. Hele 10. trinn får besøke et av byens institusjonsteatre; Oslo Nye Teater, Det Norske Teatret eller Nationaltheatret. Noen skoleår er elevene i tillegg på Dansens hus for å se en danseforestilling. Det faste tilbudet for 10. trinn er et valgfritt tilbud for skolene fra og med skoleåret 2015/16 for å imøtekomme et ønske fra skolene om mer fleksibilitet.

Den kulturelle skolesekken i Oslo har i tillegg inngått samarbeid med Den Norske Opera & Ballett, Nationaltheatret, Oslo Nye Teater og Det Norske Teatret om opplegget "Møt!" for elever på 6. trinn. Ideen kom etter svært positive tilbakemeldinger på et initiativ som ble startet av Den Norske Opera & ballett i 2010. "Møt Nationaltheatret", "Møt Oslo Nye Teater", "Møt Det Norske Teatret" og "Møt Den Norske Opera & Ballett" ble første gang gjennomført som et obligatorisk opplegg for 6. trinn skoleåret 2016/17. Målet er å gi elevene et innblikk i det som foregår bak scenen, i kulissene og på verkstedene for med det å øke forståelsen for hva teater, opera og ballett er og hvor mye arbeid som ligger bak en oppsetning. Opplegget skal neste år utvides slik at elevene i tillegg får tilbud om å se en forestilling på den samme institusjonen.

Nedenfor følger en oversikt over antall elever i Oslo som får se scenekunst gjennom Den kulturelle skolesekken i grunnskolen.

Grunnskole						
Årstall	Antall produksjoner	På skole	På profesjonelt visningssted	Annet visningssted**	Antall gjennomføringer	Antall elever
2011/12 *	22	11	9	1	227	22990
2012/13 *	16	7	9		166	19648
2013	15	9	5	1	216	18615
2014	16	9	7		233	18713
2015	25	18	6	1	366	27883
2016	26	11	14	1	458	35002
Sum 2013-2016	82	47	32	3	1273	100213

*Før 2013 er statistikken per skoleår. **Eksempler på "Annet visningssted" er Gamlebyen gravlund og Teknisk museum

Antall elever i Osloskolen har økt mye de siste årene. Spillemiddeltildelingen er basert på en fordelingsnøkkel som tar høyde for infrastruktur, antall elever, antall skoler med mer. Oslo får slik sett kompensert for økt elevantall i tildelingen. Den nasjonale rammen til Den kulturelle skolesekken indeksreguleres imidlertid ikke og dette medfører i praksis en gradvis nedgang i gjennomsnittlig antall kulturproduksjoner per elev per skoleår.

7.2 Scenekunst for barn og unge på Deichmanske bibliotek

På Deichmanske biblioteks avdelinger over hele byen får barn og unge oppleve scenekunst. Forestillingene er rettet mot barn og unge i ulike aldersgrupper, med særlig vekt på barn i førskolealder.

Tabellen under viser de ulike kunst- og kulturtilbudene på Deichmanske bibliotek samlet i 2016 (utover utlånsvirksomheten).

Tilbud	Antall forestillinger	Antall deltakere
Teater	143	6 358
Forfattermøter	147	7 188
Fortellerstunder/Høytlesing	500	10 578
Filmvisning	985	15 825

Som det fremgår, var det i 2016 totalt 143 teaterforestillinger med over 6000 deltakere. Av disse var 77 av forestillingene for barn i førskolealder.

Scenekunst i biblioteket – noen eksempler

Biblo Tøyen gir tilbud til barn og unge mellom 10 og 15 år og har en scene som brukes til teaterforestillinger, dans og musikk. Som eksempel på en forestilling så har Oslo Teatersenter hatt førpremiere her. Biblo Tøyen legger vekt på egenaktivitet, bl.a. med en dramaklubb.

Musikkforestillingen «Den fantastiske Mikker Rev» er vist på de fleste av Deichmans avdelinger i 2016 og 2017. Forteller Torgrim Mellum Stene og musiker Morten Minothi Kristiansen har laget en interaktiv versjon av Roald Dahls historie. Forestillingen er et bestillingsverk bestilt av Deichmanske bibliotek, med støtte fra Lions club.

8. Utfordringene

Både innenfor institusjonsteatrene og innenfor det frie scenekunstheltet i Oslo settes det opp mye god og variert profesjonell scenekunst for barn og unge. Dette fremheves også av mange av aktørene. De aller fleste barn og unge får oppleve scenekunst en eller flere ganger i løpet av skoleårene, blant annet gjennom tilbud innenfor Den kulturelle skolesekken i Oslo. Byrådet har samtidig sett at det er mulig å identifisere enkelte utfordringer. Noen av disse vil kunne følges opp med tiltak fra kommunen, mens andre er det aktørene selv som må ta initiativ til å løse.

Byrådet vil nedenfor punktvis gjennomgå de hovedutfordringene som er identifisert på innspillsmøter og i enkeltmøtene med institusjoner og andre aktører.

8.1 Scener, spesielt for det frie scenekunstheltet

Det er stor aktivitet og mange produksjoner innenfor det frie scenekunstheltet, men flere av forestillingene vises bare som en del av Den kulturelle skolesekken i Oslo. Dette gjør at tilbudet til barn og unge blir mindre enn det potensielt kunne ha vært og at gode forestillinger ikke får det publikummet som de fortjener. En av årsakene til at forestillingene ikke vises mer, oppgis å være mangel på egnede scener å vise de på.

Selv om det i Oslo i dag finnes flere scener hvor scenekunst for barn og unge kan settes opp utenfor institusjonsteatrene, er det ikke egne scener som har dette som hovedfokus. Det er heller ingen scener som har en samlefunksjon; som visningssted, med infrastruktur for utvikling av nye produksjoner og med øvingslokaler. Også noen av de større institusjonene oppgir som en utfordring å finne scener å spille på utenfor eget teaterhus, for eksempel i befolkningstette strøk som Groruddalen.

Det finnes eksempler på scener for profesjonell scenekunst med et eget fokus på barn og unge i andre norske og europeiske byer. Som eksempler på egne scener for barn og unge i Norge, kan det vises til at det blant regionteatrene er enkelte teatre som satser stort på profesjonell scenekunst for barn og unge. Brageteatret i Drammen og Akershus Teater har dette som hovedvirksomhet, det samme gjelder for Barneteateret Vårt, en avdeling under Teateret Vårt i Molde. Et eksempel på scener i andre land er *Unga Klara* i Stockholm.

Unga Klara

I Stockholm er det en egen scene der det settes opp teater for barn og unge; *Unga Klara*. Teateret ble startet 1975 som en del av Stadsteatern. Fra 2009 har det vært en egen organisasjon, men det har beholdt lokaliseringen sammen med Stadsteatern. Teateret arbeider ut fra prinsippet om at barn og unge har rett til teater av samme høye kunstneriske kvalitet som det voksne har. Fra 2018 får *Unga Klara* status som nasjonal scene for barn og unge i Sverige.

8.2 Produksjons- og øvingsarenaer

Flere aktører innen det frie scenekunstheltet etterlyser flere rimelige lokaler for produksjon og øving, spesielt i nærheten av visningsarenaer. Det samme gjelder arealer som muliggjør utprøving av scenografi over noe tid.

Oslo kommune har i dag subsidiert utleie av produksjons- og øvingslokaler til aktører innenfor kulturfeltet. Kulturetaten forvalter 45 kultureiendommer (årsrapport 2016). I flere av eiendommene er det tilrettelagt for subsidiert utleie til produksjons- og øvingslokaler. Totalt 240 enkeltlokaler leies ut og dette inkluderer både store fellesrom, mindre produksjonslokaler og visningssteder. De fleste av lokalene i kultureiendommene er tilrettelagt for det visuelle kunstfeltet, men det leies også ut lokaler som er tilrettelagt som produksjons- og øvingslokaler til scenekunst. Kommunen har i tillegg tilrettelagt enkelte produksjonsarenaer spesielt for dans.

Det er likevel et underdekket behov for produksjons- og øvingslokaler. Vedlagt byrådssak 129/17 *Eiendomsstrategi for Oslo kommune, endring av delegasjon av myndighet for erverv av fast eiendom og vedtektsendring for kommunale foretak* som ble avgitt av byrådet 22.06.2017, fulgte utkast til en *Kommunal eiendomsstrategi*. I denne er behovet for flere kommunalt eide produksjons- og øvingslokaler for profesjonelle kunst- og kulturaktører, omtalt. Byrådet mangler en oversikt over antallet kunstnere innenfor teaterfeltet i Oslo, men vet gjennom press på eksisterende produksjonslokaler at behovet for blant annet flere større arealer for utprøving av scenografi over tid er en mangelvare.

8.3 Tilskuddsordningene

Det er et ønske fra aktører innen det frie scenekunstheltet at flere kan få innvilget driftstilskudd og ikke bare tilskudd til enkeltprosjekter. Det er få aktører innen det frie scenekunstheltet som i dag mottar driftstilskudd. Mange av aktørene blir da helt avhengige av å få innvilget tilskudd til enkeltprosjekter, noe som gjør en planlegging av driften utfordrende. Dette har også betydning for antallet ganger en oppsetning kan bli satt opp.

I tillegg er det et ønske fra aktørene om en utvidet mulighet for å søke om tilskudd til dekning av utgifter til øvingslokaler og om tilskudd til utvikling av nye oppsetninger og produksjoner. Slik kommunens tilskuddsordninger er i dag, er det begrenset mulighet til å få innvilget enkelttilskudd til for eksempel utvikling av kunstproduksjoner.

8.4 Institusjonsteatrene

For institusjonsteatrene er det i utgangspunktet dårligere økonomi å sette opp forestillinger for barn og unge siden kostnadene normalt er de samme, mens billettprisene er lavere for deler av publikum. Inntjeningen på forestillingene kan bli mindre, noe som kan utgjøre en barriere for flere produksjoner for barn og unge og eventuelt for hvor stor risiko som tas.

Samtidig har alle institusjonsteatrene et betydelig tilbud til barn i dag. Alle institusjonene opplyser også at de har fokus på oppsetninger for barn.

Enkelte av institusjonsteatrene har også vist til at det er vanskelig ved å finne scener utenfor eget teaterhus der stykker for barn og unge kan settes opp utenfor sentrum.

8.5 Billettpriser og rabattordninger

Det kan antas at det er en viss sammenheng mellom billettpriser og hvem som besøker forestillingene. Kulturbruksundersøkelsen gir en indikasjon på dette ved at kostnader er en av

grunnene som kommer ganske høyt opp (32 % - tredje plass) for hvilke barrierer det er for barn og ungdom mellom 0 og 14 år til å delta på kulturarrangementer. For unge over 14 år er tallet enda høyere.

Det har på møtene vært etterlyst samarbeid mellom aktørene, for eksempel et samarbeid om en billettordning som går ut på at dersom barn og unge går på en forestilling et sted, kan dette automatisk utløse en rabatt på forestillinger hos andre aktører.

8.6 Tilgjengelighet

Barn og de unge må rent praktisk kunne nås. Det er fra aktørenes side vist til at det er avgjørende med lavterskeltilbud, tilgjengeliggjøring på ulike tidspunkt av dagen og tilrettelegging for transport. Det er angitt at det vil være en fordel om forestillinger kan oppleves også på andre tidspunkt av dagen enn i skoletiden.

8.7 Kunnskap og formidling

Aktører har påpekt at det mangler et formidlingsledd som har oversikt over tilbudene og produksjonene som finnes innenfor det frie scenekunstheltet. Det finnes i dag gode produksjoner innenfor det frie scenekunstheltet som et fåtall vet om. Å formidle forestillinger til et ungt publikum er en utfordring for institusjonene.

8.8 Kunnskap om feltet – statistikk og rapportering

Det har på innspillsmøtene vært etterlyst en oversikt over det frie scenekunstheltet. Samtidig er det i dette feltets natur å være nomadisk og omskiftelig, og noen fullstendig oversikt vil det være vanskelig å få. Likevel er det ønskelig å få en bedre oversikt enn det man har i dag. Institusjonene rapporterer ikke på antall barne- og voksenbilletter separat til Norsk teater- og orkesterforening (NTO). Dette er en utfordring dersom man tydelig vil vite i hvilken grad man når ulike aldersgrupper med tilbudet. Ifølge foreningen vil det være utfordrende for institusjonene å få til mer nyansert rapportering. Det må gjøres en avveining på hvorvidt det er på dette området man skal legge inn ressurser, eller om det er viktigere å arbeide med tilbudenes kvalitet.

Byrårets vurdering

Byrådet ønsker at kommunen skal legge til rette for, og bidra til å sikre en bred kunstnerisk produksjon og formidling av kunst og kultur. Det er vesentlig for Oslo som hovedstad at byen har et variert tilbud innenfor de ulike genrene av kunstfeltet – også innenfor scenekunsten.

Oslo har alt i dag et mangfoldig scenekunsttilbud, med mange produksjoner, store og små aktører, arenaer og samarbeid. Byrådet er opptatt av å legge til rette for at alle barn og unge – uansett bakgrunn – skal få gode og berikende kunst- og kulturopplevelser, inkludert opplevelser innenfor scenekunst. For å få til dette kreves det en aktiv og bevisst politikk fra kommunens side.

Barn og unge er fremtidens kulturarbeidere og brukere, og byrådet mener det er viktig at de blir tatt seriøst som publikummere og lærer seg gleden ved å oppleve kunst og kultur. Kunst og kultur er viktige bestanddeler for et godt livsgrunnlag og har for de aller fleste en stor betydning for meningsfulle og gode liv. Kunst- og kulturopplevelser kan være etterlengtede pusterom i en krevende hverdag. Opplevelsene kan gi publikum en anledning til å tenke tanker de ikke har tenkt før og til å se ulike sammenhenger og verden med nye øyne. Byrådet

er videre opptatt av at kunst og kultur kan være med på å bryte ned barrierer og skape nye og sterkere fellesskap.

Saken omhandler profesjonell scenekunst for barn og unge. Som det fremgår av saksfremstillingen, er det i tillegg til det profesjonelle feltet en rekke skoler for barn og unge innenfor scenekunsten. Oslo kulturskole står sentralt, men det er flere andre slik som Den Mangfoldige Scenen, Nordic Black Xpress og Oslo teatersenter. Byrådet mener slike læringstilbud er av stor viktighet fordi de kan være med på å inspirere barn og unge til å oppleve profesjonell scenekunst senere gjennom livet eller til selv å bli scenekunstner i voksen alder. Byrådet vil komme tilbake med en egen sak om den kommunale kulturskolen.

Byrådet er opptatt av mangfold og inkludering. Kulturbruksundersøkelsen som kommunen har fått gjennomført, sier noe om bruken av kulturtilbudet blant barn og ungdom – fordelt på innvandrerbakgrunn. Blant de som har vært på teater/barneteater en eller flere ganger de siste 12 månedene, er andelen av de med ikke vestlig innvandrerbakgrunn noe lavere enn gruppen andre, men forskjellen er ikke stor. Til bruk for denne strategien er det samlet sett ikke funnet slike klare indikasjoner på store forskjeller i kulturbruken i Oslo mellom de som har ikke vestlig bakgrunn og gruppen «andre» som *i seg selv* får innvirkning på byrådets mål og tiltak.

Byrådet er likevel oppmerksom på at det er en annen side av dette. Rekruttering til skuespilleryrket og andre yrkesgrupper innen scenekunst som bidrar til en representasjon av hele befolkningen, gir eierskap og legitimitet til kunsten. Dette gjør at kommunens kulturskole og andre skoler slik som Den Mangfoldige Scene og Nordic Black Xpress, viktige.

Gjennom arbeidet med saken er det synliggjort en del utfordringer. Noen av disse må aktørene selv søke å løse i den grad det er mulig. Det gjelder for eksempel i stor grad utarbeidelse av arenaer eller nettsteder for formidling, rabatt på billettpriser, tidspunkt for forestillinger, mm. Det er også kunstnerne og aktørene selv som må lage tilbudet og sikre at kvaliteten og profesjonaliteten er god. Kommunen har likevel noen virkemidler, slik som innretningen av tilskuddsordningene og utleie av subsidierte lokaler til aktører. På den måten kan kommunen være med på å bidra til infrastrukturen på feltet.

Mål og tiltak

Byrådets ønske med strategien er at det skal legges til rette for at alle barn og unge i kommunen – uavhengig av bakgrunn og bosted – skal få bedre tilgang til profesjonell scenekunst, men samtidig slik at kvaliteten, mangfoldet, utviklingen og profesjonaliteten på scenekunsten ikke svekkes.

Byrådet har satt seg to mål for å oppnå dette. Det ene målet er rettet mot aktørene, mens det andre målet er rettet mot barn og unge.

Mål 1

Aktører innenfor scenekunstfeltet skal finne det attraktivt og tilgjengelig å sette opp forestillinger for barn og unge i Oslo

Byrådet ønsker å legge til rette for at aktørene innenfor det frie scenekunstfeltet kan sette opp forestillinger for barn og unge i Oslo. For å få til dette ser byrådet at det er behov for å iverksette tiltak som bedrer infrastrukturen.

Tiltak:

1. Støtte opp om etablering av en eller flere faste scener til bruk for scenekunst for barn og unge

Dette tiltaket vil kunne imøtekomme flere av de infrastrukturbehovene som er påpekt. Aktørene innen det frie scenekunstheltet vil få ett eller flere steder å utarbeide og øve på produksjoner, samt et eller flere faste steder å vise dem. Samtidig vil en slik etablering kunne brukes ved formidling av tilbudet av scenekunst, gjennom å være et sted der både aktører og publikum kan få oversikt over det frie feltets produksjoner. Kanskje kan det også øke interessen for scenekunst blant barn og unge og bidra til å gjøre det til en enda mer attraktiv kunstform. Scenen bør også kunne være åpen for institusjonsteatrene.

Byrådet ønsker for 2018 å satse på et arbeid med en slik scene i Oslo. I byråden for kultur, idrett og frivillighets notat 27.09.2017 til Kultur- og utdanningskomiteen orienteres det om at Kloden er innstilt på et driftstilskudd. I juni 2017 la Norsk scenekunstbruk frem en rapport fra mulighetsstudiet til prosjektet (også omtalt tidligere i denne saken). Resultatene fra mulighetsstudiet vurderer byrådet som så interessant at det innstilles på driftstilskudd på en million kroner til Kloden for året 2018. Kloden er organisert som et aksjeselskap, som eies av Scenekunstbruket. Foreløpig er ikke utforming, organisering og lokalisering av scenen besluttet.

2. Vurdere andre tiltak for å øke tilbudet av produksjonslokaler og øvingslokaler

I byrådserklæringen for perioden 2015 – 2019 heter det at *«For at Oslo skal ha de beste forutsetningene for sine profesjonelle kunstnere, er det nødvendig med en økt satsing på tilrettelegte verksteder, atelierer og øvingslokaler»* og *«Byrådet vil sikre at offentlige lokaler og arealer er tilgjengelige for kulturaktivitet, øving, festivaler og konserter over hele byen og tilrettelegge for rimelige lokaler for profesjonelle kunstnere»*.

Kommunens har i dag utleie av subsidierte lokaler til kunstproduksjon som blant annet skal legge til rette for at den utøvende kunstner har kunst som sin hovedbeskjeftigelse. Per i dag er de fleste av kommunens kultureiendommer som leies ut på subsidierte vilkår, tilrettelagt for det visuelle kunstfeltet, som atelier og verksteder, men det er også lokaler tilrettelagt for scenekunst, om enn i mindre omfang.

Det er samtidig et underdekket behov for produksjons- og øvingslokaler til scenekunst. Byrådet vil foreta en vurdering av hvordan den økte satsingen for å få flere tilgjengelige lokaler til produksjon og øving, skal gjennomføres.

3. Vurdere en videreutvikling av Oslo Nye Teaters tilbud til barn og unge

Oslo Nye Teater har et enestående tilbud på Oslo Nye Trikkehallen; et fulltids figurteater for barn med forestillinger på dagtid. Også på Hovedscenen og på Centralteatret spilles det for barn og unge. Oslo Nye Teater har videre inngått et samarbeid med Tigerstadsteateret. Oslo Nye Teater innvilges hvert år et betydelig driftstilskudd. Byrådet opptatt av å være varsom med å sette betingelser for tilskuddet som kan gripe inn i teaterets kunstneriske frihet. Dette er også et utgangspunkt for eieroppfølgingen.

I lys av at dette er *byens eget teater*, ønsker byrådet likevel å ha som en oppfølging av denne saken at det fra kommunens side en dialog med teaterets styre for å se nærmere på om – og på hvilken måte – teateret kan videreutvikle teatertilbudet for barn og unge.

4. Vurdere etablering av en utescene for scenekunst

Fra Stockholm er byrådet kjent med at det er ulike modeller for utescener til bruk for scenekunst. Byrådet vil vurdere om det kan være mulig å få etablert en slik scene i Oslo sentrum, gjerne i sonen for bilfritt byliv. Det vil også bli vurdert om scenen kan være flyttbar.

5. Utvikle en arrangementstrategi

Byrådet arbeider med en arrangementsstrategi for kommunen. I strategien vil også arrangementer i byens uterom inngå. Byens uterom kan være mulige steder for visning av scenekunst.

Aktører har pekt på at byen i dag mangler en strategi for hvordan kommunen tilrettelegger for arrangementer. Dette gjelder også ved små og store arrangementer innen kulturfeltet. Utgangspunktet er at Oslo skal være en profesjonell, servicerettet og effektiv tilrettelegger og samarbeidspartner for arrangørene.

Mål 2

Alle barn og unge i Oslo skal ha anledning til å bli kjent med scenekunst av god kvalitet

De aller fleste barn og unge i Oslo får oppleve scenekunst en eller flere ganger i løpet av skoleårene, blant annet gjennom tilbud innenfor Den kulturelle skolesekken i Oslo. Byrådet mener det er et potensiale for at enda flere barn og unge i hele byen får enda flere muligheter til å oppleve scenekunst, både gjennom Den kulturelle skolesekken i Oslo og på fritiden.

Tiltak:

1. Sikre kvaliteten og videreutvikle tilbudet i Den kulturelle skolesekken i Oslo

De aller fleste barn og unge opplever scenekunst i løpet av barne- og ungdomsårene på forestillinger gjennom Den kulturelle skolesekken. Samtidig viser statistikken fra Scenekunstbruket, at mens 48 % av elevene i Oslo som fikk tilbud om å oppleve scenekunst gjennom Den kulturelle skolesekken i 2016 var landsgjennomsnittet for det året på 56 %.

Antallet elever i Osloskolen har økt mye de senere årene. Byrådet vil arbeide for å sikre kvaliteten og en videreutvikling i tilbudet, herunder tilbudet innenfor scenekunstheltet. Byrådet vil også se om tilbudet i Den kulturelle skolesekken i Oslo kan styrkes med kommunale midler slik at tilbudet innenfor scenekunstheltet kan styrkes, for eksempel for de yngste elevene.

2. Den kulturelle skolesekken i Oslo og Aktivitetsskolen (AKS)

Den kulturelle skolesekken har tilbud til elever i grunnskolen, men ikke i Aktivitetsskolen. De aller fleste barn i 1-4 klasse tilbringer flere timer på Aktivitetsskolen daglig. Byrådet ser at det kunne være positivt om profesjonelle kunst- og kulturopplevelser, slik det er i Den kulturelle skolesekken, også kunne vært en del av tilbudet i Aktivitetsskolen.

En ordning tilsvarende tilbudet i Den kulturelle skolesekken må finansieres av kommunen. Tiltaket passer bra inn i målene for byrådsak 146/16 *Byrådets strategi for aktivitetsskolen i Oslo* som fikk sin tilslutning av bystyret i møte 28.09.2016 sak 257. Ett av målene i strategien var er å øke kvaliteten og redusere forskjeller i aktivitetsskoletilbudet.

Byrådet vil utrede om – og på hvilken måte – ordningen med Den kulturelle skolesekken eventuelt kan utvides til også å omfatte et tilbud innen Aktivitetsskolen. Det kan tenkes at en

slik utvidelse kan organiseres på en annen måte, og for eksempel ha et mer Oslofokusert tilbud.

3. Vurdere hvordan formidlingen og kunnskapen om tilbudet på scenekunstheltet til barn og unge kan styrkes

Byrådet ønsker å vurdere om – og på hvilken måte – kommunen kan bidra til at formidlingen og kunnskapen om tilbudet innenfor scenekunstheltet til barn og unge kan styrkes. Byrådet vil at det skal være enkelt for barn og unge å få kjennskap til tilbudet. En mulighet som vil bli vurdert er om kommunens egne informasjonsflater kan brukes til formidling.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Tiltak som får økonomiske konsekvenser vil bli spilt inn og behandlet i de kommende budsjettprosesser.

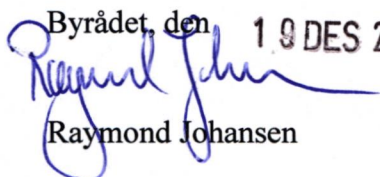
Rapporteringsordninger

Det anses ikke å være nødvendig med særskilt rapporteringsordning ut over det som fremgår av byrådets årsberetning.

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Oslo kommunes strategi – scenekunst for barn og unge, tas til orientering.

Byrådet, den 19 DES 2017

Raymond Johansen

Rina Mariann Hansen

Vedlegg tilgjengelig på Internett:

1. Statistikk over tildelinger av tilskudd per kunstkategori for årene 2011 til 2016 driftstilskudd og løpende tilskudd
2. Oversikt over scenekunsttilbudet til barn og unge i 2015 og 2016 ved Oslo Nye Teater og enkelte andre større tilskuddsmottakere
3. Scenekunst i Den kulturelle skolesekken 2016 – fylkesvis
4. Kulturetatens innspill til strategien

Vedlegg ikke tilgjengelig på Internett: Ingen